

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANČÍ

Hodnocení efektivnosti bankovníctví ve střední Evropě
The efficiency assessment of banking in Central Europe

Student: Lucie Mikešová
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Josef Novotný

Ostrava 2010

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra financí

Zadání bakalářské práce

Student: **Lucie Mikešová**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6202R010 Finance**
Specializace: **00 Finance**
Téma: **Posouzení efektivnosti bankovníctví ve střední Evropě**
The efficiency assessment of banking in Central Europe

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika bankovního sektoru ve střední Evropě
 3. Srovnání bank v daných zemích střední Evropy
 4. Analýza a vyhodnocení vybraných bank
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- DVOŘÁK, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2005. 681 s. ISBN 80-7261-515-X.
REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 3. vyd. Praha: Management Press, 2000. 626 s. ISBN 80-7261-031-7.
ŠENKÝŘOVÁ, B. *Bankovníctví I*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 1997. 264 s. ISBN 80-7169-464-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Josef Novotný**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 07.05.2010

Ing. Iveta Razmanová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh vypracovala samostatně. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.“

V Ostravě dne

.....
Lucie Mikešová

Děkuji panu Ing. Josefu Novotnému za cenné rady, velkou ochotu a trpělivost při zpracovávání bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Charakteristika bankovního sektoru ve střední Evropě	2
2.1 Charakteristika bankovního sektoru v České republice	3
2.1.1 Vývoj, koncentrace a počet bank	3
2.1.2 Regulace a bankovní dohled	7
2.2 Charakteristika bankovního sektoru na Slovensku	8
2.2.1 Vývoj, koncentrace a počet bank	8
2.2.2 Regulace a bankovní dohled	10
2.3 Charakteristika bankovního sektoru v Rakousku	11
2.3.1 Vývoj, koncentrace a počet bank	11
2.3.2 Regulace a bankovní dohled	14
2.4 Charakteristika bankovního sektoru v Maďarsku	14
2.4.1 Vývoj, koncentrace a počet bank	15
2.4.2 Regulace a bankovní dohled	17
3. Srovnání bank v daných zemích střední Evropy.....	18
3.1 České bankovníctví	18
3.1.1 Komerční banka, a. s.	18
3.1.2 Československá obchodní banka, a.s.	19
3.2 Slovenské bankovníctví.....	20
3.2.1 Tatra Banka, a.s.	20
3.2.2 Volksbank Slovensko, a.s.....	21
3.3 Rakouské bankovníctví	22
3.3.1 Valartis Bank AG	22
3.3.2 BAWAG Bank, AG.....	23
3.4 Maďarské bankovníctví.....	24
3.4.1 Keresdekélmű és Hitelbank	24
3.4.2 MKB Bank	25
4. Komparace bank ve střední Evropě	27
4.1 Popis použitých ukazatelů	27
4.1.1 Ukazatelé rentability	27

4.1.2 Ukazatelé kvality aktiv	29
4.1.3 Ukazatelé finanční stability	29
4.2 Vyhodnocení finančních ukazatelů	31
4.2 Výsledné zhodnocení efektivnosti bank ve střední Evropě	38
5. Závěr.....	40
Seznam použité literatury:	41
Seznam zkratk	
Seznam příloh	
Přílohy	

1. Úvod

Bankovníctví má v národním hospodářství každé země významné místo. Zdravé a silné banky jsou jedním z předpokladů hospodářského rozvoje a růstu. Jestliže je bankovní systém plně funkční, vytváří ostatním ekonomickým subjektům stabilní rámec pro financování svých potřeb. V zemích střední Evropy má každá země svoji centrální banku, kterou je regulován bankovní trh s komerčními bankami a jejich mnoha pobočkami.

Cílem bakalářské práce je zhodnocení vybraných komerčních bank ve střední Evropě za období 2007 – 2009 pomocí vybraných ukazatelů (rentability, kvality finančních aktiv a finanční stability).

Bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol, přičemž první kapitolou je úvod a pátou kapitolou je závěr. Náplní druhé kapitoly je charakteristika bankovníctví v České republice, na Slovensku, v Maďarsku a v Rakousku. V kapitole je popsána historie bankovníctví v jednotlivých zemích od roku 1945 do současnosti a ve stručnosti je představen vývoj makroekonomických ukazatelů každé země v letech 2007 – 2009. V závěru kapitoly jsou uvedeny zákony, kterými se banky řídí.

Ve třetí kapitole jsou ve stručnosti představeny jednotlivé komerční banky, přičemž z každé země jsou vybrány dvě. U každé banky je popsána její historie, vlastnická struktura bank a základní ukazatele bank v rozmezí let 2007 – 2009.

Ve čtvrté kapitole je popsán výpočet ukazatelů rentability, kvality aktiv a finanční stability (risk index a pravděpodobnost insolvence). V druhé části kapitoly jsou provedeny výpočty a jednotlivé výsledky jsou zachyceny v grafické podobě. V závěru kapitoly jsou jednotlivé komerční banky na základě získaných výsledků zhodnoceny a podle dosažené pravděpodobnosti účetní insolvence je všem přiřazen ratingový stupeň. Potřebné informace k hodnocení efektivnosti bank jsou čerpány z výročních zpráv bank za období 2007 - 2009.

2. Charakteristika bankovního sektoru ve střední Evropě

Po druhé světové válce byla Evropa rozdělena na kapitalistický západ a socialistický východ. Země východní Evropy byly pod vlivem vládnoucích komunistických stran s centrálním plánováním. Plánům se podrobil celý hospodářský systém včetně bankovníctví, kde byl nastolen jednostupňový bankovní systém. Hlavní role se ujala centrální banka a ostatní komerční banky byly znárodněny a plnily funkci poboček centrální banky. Vzhlíželo se k SSSR a byla uznávána teorie marxismu-leninismu. Oproti tomu země západní Evropy se rozvíjely v tržním hospodářství, kde se systém přizpůsobil potřebám trhu a bankovníctví bylo plně rozvíjeno jako dvoustupňové. Podnikání se nekladly zábrany a především bankovní systém byl v těchto zemích rozvíjen plnohodnotně.

Pro země východní Evropy nastal zlom až na přelomu 80. a 90. let., kdy politicko-ekonomická nespokojenost vedla k pádu RVHP¹, což znamenalo přechod k tržnímu hospodářství. Rozpad SSSR znamenal pro mnoho zemí konec socialistického systému a přechod na systém tržní. V bankovním systému to však znamenalo problém pro pobočky centrálních bank, které se dosud orientovaly pouze jedním druhem služby. Bylo potřeba zavést v mnoha zemích nová regulatorní opatření, která měla usměrnit „*strategické chování bank, konsolidaci trhu a konkurenci na trhu, vstup zahraničních bank na bankovní trh a bankovní rizika.*“² I když se bankovníctví zemí východní Evropy rozvíjí 20 let v tržním hospodářství, zdaleka se zatím nevyrovnalo s vyspělými bankovními sektory Rakouska a dalších západních zemí Evropy. Ve většině těchto zemí je fungujících řádově i několik stovek komerčních bank díky tomu, že se mohly vyvíjet o několik desítek let déle v tržním hospodářství než banky na východním bloku Evropy.

Současná konkurence je v porovnání s minulostí vysoká a je tvořena kromě bank i jinými finančními institucemi³, jejichž počet se v jednotlivých zemích liší. Velikost firem i jejich podíl na trhu je ovlivněn technickými, ekonomickými (situace na trhu) a právními faktory (legislativou a státní regulací), jimiž jsou ovlivňovány podmínky v celém finančním i bankovním sektoru příslušné ekonomiky a navzájem se doplňují.

¹ Rada vzájemné a hospodářské pomoci

² Viz. Polouček (1999)

³ Spořitelni a úvěrní družstva, investiční fondy, penzijní fondy, pojišťovny, burzy cenných papírů a další.

2.1 Charakteristika bankovního sektoru v České republice

Bankovní sektor České republiky je značen jako dvoustupňový, kdy první stupeň je tvořen centrální bankou – Českou národní bankou (ČNB), která je řízena zákonem č. 6/1993 Sb. O ČNB ve znění pozdějších předpisů. *„Česká národní banka je ústřední bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem. Hlavním cílem ČNB je péče o cenovou stabilitu.“*⁴ Druhý stupeň bankovní soustavy je tvořen komerčními bankami, které se řídí zákonem č. 21/1992 Sb. O bankách ve znění pozdějších předpisů.

2.1.1 Vývoj, koncentrace a počet bank

V tehdejší Československé republice koncem 2. světové války se stát přiklonil k východnímu socialistickému bloku a bylo přijato centrálně plánované hospodářství. Bankovní systém, který byl do této doby pod německým vlivem, se stal jednostupňovým. Komerční banky byly znárodněny a převedeny na pobočky centrální banky. Cílem byla především obnova rozvráceného monetárního systému podle sovětského ideálu. Následně v roce 1948 byly finanční prostředky soustředěny do zestátněných podniků, což mělo zabránit odtoku peněz do soukromého podnikání. Banky tak byly pod neustálým dohledem a přehled nad finančním sektorem byl „dokonalý“. Pro finanční subjekty byly nastoleny následující pravidla, *„které měly pomoci mono-bankovnímu systému:*

- *zákaz obchodního úvěru mezi podniky,*
- *povinnost „bezpeněžního“ platebního styku,*
- *povinnost redukovat vazby vůči bankovním subjektům a veškeré finanční požadavky uspokojovat prostřednictvím jedné banky,*
- *zákaz účtu u Národní banky Československa,*
- *možnost získat provozní úvěr pouze na základě schváleného rozpočtu příjmů a výdajů.“*⁵

Od roku 1950 funkce centrální banky byly plněny Státní bankou Československou (SBČS), která byla zaúkolována financováním aktivit podnikových subjektů a koncentrací úspor od obyvatelstva a jejich plánovanému využívání. SBČS se stala jedinou politicky řízenou bankou, takže byla schopna plnit plány právě vládnoucí strany. Ostatní funkce SBČS byly plněny pobočkami SBČS. Na úvěry, platební a zúčtovací operace pro tuzemské

⁴ Viz. Česká národní banka

⁵ Viz. Půlpánová (2007)

obyvatele se zaměřily Československá obchodní banka, Česká státní spořitelna, Slovenská státní spořitelna, na platební a zúčtovací operace pro zahraniční obyvatelstvo byla orientována Živnostenská banka a na investiční úvěry byly specializovány Investiční banka a Komerční banka.

Od roku 1990, kdy byl umožněn vstup zahraničním komerčním bankám na československý trh, se počet bank zvýšil. Během roku 1991 bylo evidováno na českém trhu 19 nových bank, což bylo vzhledem k minulosti mnoho. Povolení pro činnost zahraničních bank na Československém území byla přidělována federálním ministerstvem financí nebo SBČS. Mimo zahraniční banky, byly uděleny univerzální bankovní licence i československým bankám, které do té doby byly pobočkami SBČS. Ovšem pro československé komerční banky nastal problém ve specializované jednostrannosti, kdy tyto dříve pobočky SBČS neměly zkušenosti s ostatními bankovními službami (kromě svých dosavadních specializací). Typickým příkladem byla Česká spořitelna (ČS), která byla oprávněná do té doby pouze k retailovému bankovníctví. Oproti tomu Komerční banka, která dosud poskytovala úvěry, využila možnost redistribučních úvěrů od SBČS na vytvoření pasivní části bilanční sumy. Věrní klienti a zkušenosti v poskytování úvěrů udržely Komerční banku na trhu i přes vysokou zadluženost v dané době.

Po rozdělení Československa v roce 1993 (na Českou a Slovenskou republiku) byl zvýšen nárůst žadatelů o bankovní licenci v obou státech. V roce 1993 vydala Česká národní banka (ČNB) regulatorní opatření⁶, kterými se zpřísnily podmínky pro udělování bankovních licencí a podnikání v oblasti bankovníctví, což se projevilo poklesem žadatelů o bankovní licenci. Ministerstvem financí a ČNB bylo doporučeno investorům v oblasti bankovníctví, aby nevstupovali na trh s novou bankovní institucí a raději kapitálově vstoupili do již existujících bankovních institucí. V případně již existujících institucí, bylo doporučeno vzájemné sloučení. Zavedení regulace mělo za následek problémy s konkurenceschopností na bankovním trhu, což vedlo ke zvýšení úrokových marží⁷ a tím také k růstu úrokových sazeb při úvěrování nefinančních podniků. Východiskem z této situace byla buď privatizace bank, nebo plné otevření bankovního sektoru zahraniční konkurenci. ČNB a ministerstvo financí byli nakloněni privatizaci. V druhé polovině 90. let některé komerční banky nevydržely nápor konkurence. Jednalo se například o Agrobanku, v té době největší komerční banku, na kterou byla uvalena nucená správa. ČNB byla nucena zasáhnout stabilizačním programem z důvodu

⁶ Viz. Polouček (1999)

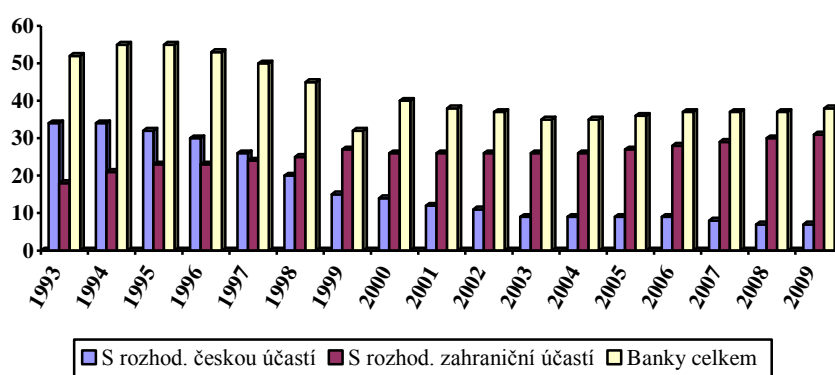
⁷ Viz. Polouček (1999)

nekvalitních aktiv v bankách. Finanční krize měla za následek velké oslabení. Navíc stabilizační program ČNB byl nastaven tak, že vyvolal v obyvatelstvu nedůvěru v menší banky. Opatřeními stabilizačního programu byl výrazně zpomalen „růst bilanční sumy bankovního sektoru. Snížila se dynamika nárůstu vkladů, příliv zahraničního kapitálu a v neposlední řadě se výrazným způsobem zvýšila obezřetnost bank jak při poskytování úvěrů, tak při vlastním rozvoji dalších činností.“⁸

Počátek 21. století byl ve znamení rozvoje bankovníctví v České republice. Příchod zkušených zahraničních manažerů, rozvoj na finančních trzích byly známkou postupné globalizace. Český bankovní sektor se snažil sladit s bankovními sektory zemí Evropské unie (EU). Do většiny tuzemských bank vstoupil silný strategický investor, pocházející především z některé z členských zemí EU.

V současnosti je „dominantní úloha v bankovním sektoru představována zahraničním kapitálem. Pod přímou či nepřímou kontrolou zahraničních investorů je 97 % celkového objemu bilančních aktiv bank a poboček zahraničních bank.“⁹ Český stát má zastoupení výhradně v České exportní bance, a. s. a Českomoravské záruční a rozvojové bance. Ke konci roku 2009 byl počet bank 37 (viz. Graf 2.1), kdy od roku 2003 je počet bank na českém trhu víceméně stabilizovaný. V 90. letech došlo k velkému nárůstu bank¹⁰, přičemž mnoho z těchto nově založených bank dosud zaniklo. Především zahraniční banky využily v té době možnost kapitálových vstupů do bank. Tyto vstupy se staly až do dnešní doby klíčové pro naše banky, především z důvodu know-how silných investorů.

Graf 2.1: Vývoj počtu bank 1993 – 2009

Zdroj: Česká bankovní asociace

⁸ Viz. Polouček (1999)

⁹ Viz. Česká národní banka.

¹⁰ Než vstoupily v platnost regulace dané ČNB.

Velikostní srovnání bank ke konci roku 2009 je uvedeno v tabulce č. 2.2. V porovnání s největšími bankami v Evropě jsou „české“ banky relativně malé. Daná velikost bank je způsobena tím, že rakouské banky působící v tržních podmínkách mohly vytvářet zisk a rozrůstaly se, kdežto v Československu fungovaly pouze jako pobočky centrální banky, která se plně podřizovala centrálně řízenému plánování.

Největší bankou podle bilanční sumy je Česká spořitelna (ČS), jak je patrné z tabulky č. 2.2, která v minulosti měla funkci uchovávání finančních prostředků obyvatelstva na vkladních knížkách. I když na počátku 21. století tyto knížky ztratily svoji funkci, mnoho klientů zůstalo této bance věrných. Druhou a třetí největší bankou je Československá obchodní banka (ČSOB), která je také jednou z nejstarších bank na území České republiky, a druhou největší bankou je Komerční banka (KB).

Tab. 2.2: Největší české banky dle bilanční sumy – 31. 12. 2009

Název banky	Bilanční suma (mil. EUR) k 31. 12. 2009
Česká spořitelna	33 163
Československá obchodní banka	31 711
Komerční banka	26 886
Unicredit Bank	10 719
Raiffeisen bank	6 991
Hypoteční banka	5 315
Českomoravská záruční a rozvojová banka	2 901
Volksbank	1 838
Česká exportní banka	1 635

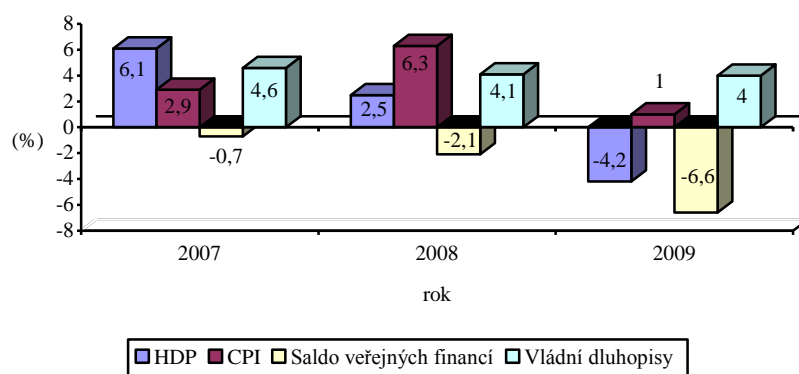
Zdroj: výroční zprávy bank; přepočet EUR/KČ = 26 k 31.12.2009

V roce 2008 byl český bankovní sektor nepřímě ovlivněn finanční krizí, která vypukla v USA v roce 2007 a posléze se rozšířila do ostatních finančních sektorů, nejen v USA, ale po celém světě. V České republice nebyl dopad na banky tak velký, jako v USA. Z důvodu konzervativního přístupu českých bank se český bankovní sektor s finanční krizí vyrovnal dobře, bez nutnosti státních subvencí či mimořádných opatření. Dle ČNB se „*finanční krize na českém finančním trhu projevovala jen postupně. Díky vysoké likviditě trhu i rozhodujících bank a podpoře trhu opatřeními ze strany centrální banky (rozvolněním přístupu k financování) nedošlo k zásadnímu porušení fungování trhu i přes pokles likvidity a nárůst rizikové přirážky.*“¹¹

¹¹ Viz. Česká bankovní asociace

V následujícím grafu č. 2.3 je zachycen vývoj ekonomických ukazatelů v letech 2007 - 2009. V roce 2007 se meziroční růst ukazatele reálného HDP pohyboval na hodnotě 6,1 %. V roce následujícím – 2008 je možno vidět projevující se hospodářskou recesi. Tempo růstu reálného HDP se snížilo na 2,5 % a další pokles tohoto ukazatele je patrný i v roce 2009, kde se dostal do záporných hodnot na –4,2 %. Další velice kolísavý trend je vidět u indexu spotřebitelských cen (CPI), kdy se v roce 2007 pohybuje na hodnotě 2,9 % a v roce 2008 již na 6,3 %. Díky obratu ve vývoji cen potravin, surovin, energií a především administrativnímu nízkému tlaku na meziroční zvyšování cen se česká inflace v roce 2009 dostala na hodnotu 1 %. Hospodářskou krizi výrazně pocítila i vláda zvýšenými výdaji veřejných financí. V roce 2007 bylo saldo veřejných financí na hodnotě -0,7 %, ovšem s hospodářskou recesí tento ukazatel dál klesal a v roce 2009 dosahoval hodnot -6,6 %. Nepatrnou změnou byl poznamenán pouze výnos dlouhodobých vládních dluhopisů, který se stal klesající a z hodnoty 4,6 % v roce 2007 se propadl na hodnotu 4 % v roce 2009.

Graf č. 2.3: Vývoj makroekonomických ukazatelů v České republice

Zdroj: ČSÚ, ČNB

2.1.2 Regulace a bankovní dohled

Podle zákona o České národní bance spočívá bankovní regulace v „*péči o bezpečné fungování a účelný rozvoj bankovního systému v České republice. Jedná se především o podporu zdravého rozvoje, tržní disciplíny a konkurenceschopnosti bank, předcházení systémovým krizím a posilování důvěry veřejnosti v bankovní systém.*“¹²

Podnikání komerčních bank je řízeno dle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou uvedena pravidla pro vstup právnických osob na bankovní trh.

¹² Viz. Česká národní banka

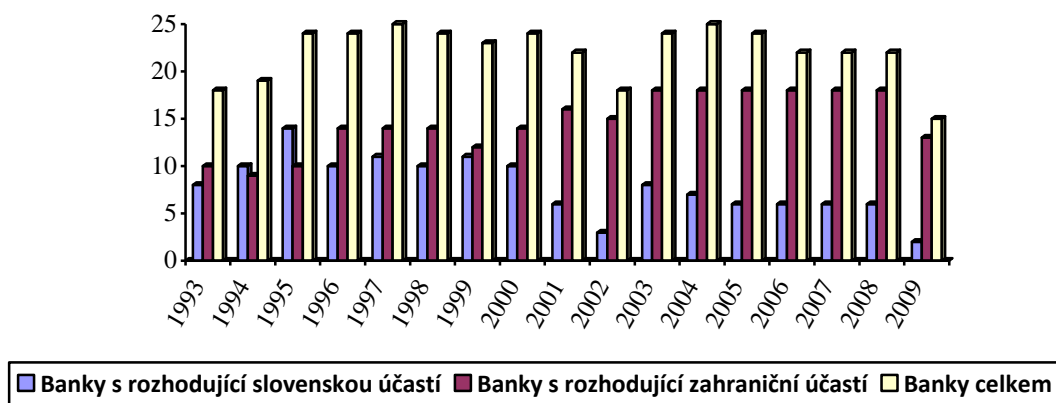
2.2 Charakteristika bankovního sektoru na Slovensku

Bankovní systém Slovenské republiky je dvoustupňový, kdy první stupeň tvoří Národní banka Slovenska (NBS). Vznik NBS se datuje na 1. ledna 1993 na základě zákona NR SR č. 566/1992 Sb. O Národní bance Slovenska jako nezávislé centrální bance Slovenské republiky. Od 1. 1. 2009 se Slovensko stalo členem Evropské měnové unie. NBS a Evropskou centrální bankou (ECB) je zabezpečován stabilní měnový vývoj a hospodářský růst na území Slovenska. Hlavním úkolem NBS je dohled nad finančním trhem. Druhý stupeň bankovní soustavy je tvořen, tak jako v České republice komerčními bankami dle Zákona č. 483/2001 Zb.

2.2.1 Vývoj, koncentrace a počet bank

O historii bankovního trhu Slovenska můžeme mluvit až od roku 1993, kdy došlo k rozdělení Československa na dva samostatné státy. První stupeň bankovního sektoru je od roku 1993 tvořen Národní bankou Slovenska (NBS). Druhý stupeň je tvořen komerčními bankami, které do roku 1993 byly pobočkami SBČS. Přejít k tržnímu hospodářství byl na Slovensku spojen se vstupem zahraničních investorů. Zvýšil se počet žadatelů o bankovní licenci a NBS byla vydána Zpráva o regulaci na bankovním trhu, ve které byly doporučeny fúze se stávajícími bankami až do poloviny 90. let, či získání akciových podílů ve slovenských bankách. I přesto byly majetkové podíly centrální banky v komerčních bankách výrazně vyšší, než majetkové podíly zahraničních bank. Tuto situaci a vývoj počtu bank na Slovensku zachycuje graf. č. 2.4.

Graf č. 2.4: Vývoj počtu bank na Slovensku

Zdroj: výroční zprávy NBS

Na základě doporučení Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), byla na Slovensku v roce 1996 provedena reforma bankovního systému. Na základě této reformy bankovního systému byl vytvořen v zemi efektivně fungující finanční systém. Slovenské hospodářství bylo v 90. letech podle OECD charakterizováno jako závislé na domácích finančních zdrojích. „Bankovní sektor byl nedostatečně konkurenční, jehož důsledkem byla situace na úvěrovém trhu, vysoká úroková marže a vysoká úroveň úrokových sazeb.“¹³

Bankovní systém se změnil na základě reformy tak, aby mohl splňovat kritéria pro vstup do Evropské unie. Tento krok byl dokončen v roce 2004, kdy spolu s dalšími devíti zeměmi střední a východní Evropy vstoupilo Slovensko do EU. Banky se tak mohly nadále rozvíjet díky volnému pohybu kapitálu, což vedlo v zemi k velkému přílivu investorů. Následný vstup Slovenska do Evropské měnové unie v roce 2009 byl čistě politickým rozhodnutím.

„V současné době na Slovensku působí mimo Národní banky Slovenska 15 bank, 10 poboček zahraničních bank, dále 4 zahraniční banky a působí zde 2 úvěrová družstva původem z České republiky.“¹⁴ Velikost daných bank dle bilanční sumy je zobrazena v tabulce č. 2.5. Největší bankou podle výše bilanční sumy je Slovenská spořitelna, která si udržuje klienty díky své historii a tehdejší funkci uchovávání peněžních prostředků obyvatel, tak jako Česká spořitelna v České republice.

Tab. č. 2.5: Největší slovenské banky dle výše bilanční sumy – 31. 12. 2009

Název banky	Bilanční suma (mil. EUR) K 31. 12. 2009
Slovenská spořitelna	378 282
Tatrabanka	316 800
Československá obchodná banka	220 000
Dexia banka	70 470
EIB Banka	47 000
Volksbank Slovensko	46 257
ING Bank	28 000
Komerčná banka	10 790
OTP Banka	7 700

Zdroj: výroční zprávy slovenských bank

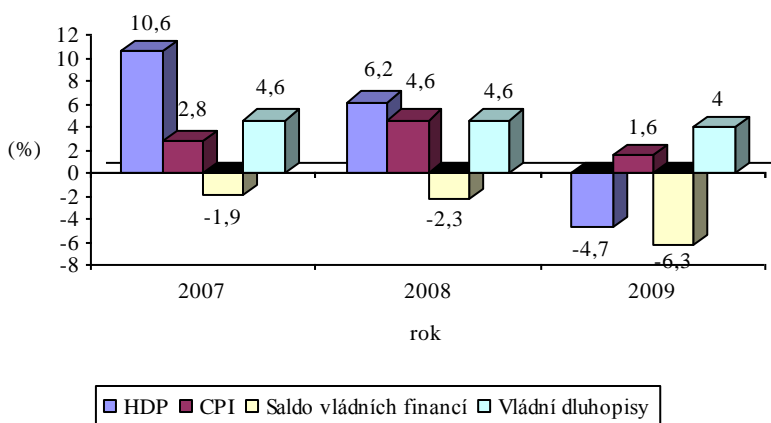
¹³ BusinessInfo – oficiální portál pro podnikání a obchod; dostupné z WWW:
<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/slovensko-financni-a-danovy-sektor/5/1000797/>

¹⁴ BusinessInfo – oficiální portál pro podnikání a obchod; dostupné z WWW:
<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/slovensko-financni-a-danovy-sektor/5/1000797/>

Také slovenská ekonomika rychle reagovala ve druhé polovině roku 2008 na nastávající hospodářskou recesi, čímž nebyla způsobena žádná likvidace banky. Banky reagovaly především zvýšením úrokové sazby u hypotečních úvěrů. Slovenské hospodářství a také bankovníctví se vzhledem ke konzervativnímu přístupu v době recese udržuje velmi stabilně v porovnání s ostatními zeměmi západní Evropy.

V následujícím grafu č. 2.6 je znázorněný vývoj Slovenského hospodářství makroekonomickými ukazateli. V roce 2007 se reálný růst HDP udržoval na 10,6 % meziročního tempa růstu. Tento ukazatel postupně klesal a to v roce 2008 na hodnotu 6,2 % a v roce 2009 se hodnota reálného růstu HDP vlivem hospodářské recese dostala do záporných hodnot na -4,7 %. Vývoj ukazatele CPI, je také kolísavý, jako v České republice. V roce 2007 dosahoval index spotřebitelských cen hodnoty 2,8 % a v roce následujícím vzrostl o 1,8 p.b. V roce 2009 se CPI díky nízkému nátlaku na zvyšování cen vrátil do nižších hodnot na 1,6 %. Saldo veřejných financí vykazovalo již v roce 2007 záporné hodnoty na -1,9 %. Tento propad pokračoval v roce 2008 na -2,3 % a v roce 2009 se snížilo velkými vládními výdaji na udržitelný rozvoj ekonomiky až na -6,3 %. Výnos vládních dluhopisů byl v letech 2007 a 2008 konstantní na hodnotě 4,6 % a v roce 2009 výnosy klesly na 4 %.

Graf č. 2.6: Vývoj makroekonomických ukazatelů na Slovensku

Zdroj: SSÚ, NBS

2.2.2 Regulace a bankovní dohled

Bankovní sektor Slovenska je řízen zákonem č. 566/1992 Zb. O Národnej banke Slovenska (NBS) ve znění pozdějších předpisů. Po vstupu do Emu je nejdůležitějším úkolem centrální banky Slovenska je dohled nad finančním trhem Slovenska.

2.3 Charakteristika bankovního sektoru v Rakousku

Rakouský bankovní sektor je velmi rozsáhlý a dosti rozmanitý. I přes jeho rozmanitost je bankovní systém dvoustupňový. Centrální bankou Rakouska je Österreichische National Bank AG (ÖNB), která zodpovídá za stabilitu měny, vnitřní cirkulaci měny a ovlivňování finančních toků na rakouském území. Od roku 2001 se na bankovně politických rozhodnutích Rakouska podílí Evropská centrální banka (ECB). Rakousko patří mezi první země, kde bylo zavedeno euro.

2.3.1 Vývoj, koncentrace a počet bank

Struktura bankovního sektoru Rakouska se liší od ostatních zemí střední Evropy. Rakousko bylo a je zemí s velmi vysokým počtem bank a bankovních poboček. Po skončení druhé světové války, byly banky přemístěny od německých vlastníků zpět k rakouským. V Rakousku nebylo zavedeno centrálně plánované hospodářství, jako v zemích střední Evropy. Celé hospodářství a především bankovníctví se vyvíjelo v tržním prostředí. Již od 50. let se zde zakládaly komerční banky, které se podřizovaly regulacím ÖNB. Bankovní trh se vyvíjel oproti ostatním zemím střední Evropy v konkurenčním prostředí o více jak půl století déle.

Rakouský bankovní systém byl ovlivněn téměř všemi krizemi¹⁵, a osvědčil se jako jeden z nejúspěšnějších bankovních systémů v Evropě. Zavedený systém bankovníctví a bankovní regulace se v 80. letech staly zastaralé a nebyly tolik přizpůsobené rychle se vyvíjejícím globálním trendům. Koncem 80. let byla provedena centrální bankou reforma bankovního sektoru, kdy došlo k zavedení strategického managementu centrální banky a bankovníctví se rozvíjelo cestou „tvrdé“ monetární politiky. Komerční banky se podřídily znovelizovaným regulacím centrální banky a v roce 1988 byl na základě moderních globálních trendů systém bankovníctví modernizován a profesionalizován ve všech oblastech.

V 90. letech, po reformě bankovníctví se Rakousko stalo členem Evropské unie (1995) splněním Kodaňských kritérií¹⁶. Tím byl umožněn volný pohyb finančních prostředků a vstup nových investorů do země. Banky získaly nové klienty a zvýšily se jejich zisky. Následně na

¹⁵ Např. v 70. letech ropné krize.

¹⁶ Politická kritéria, ekonomická kritéria, schopnost dostát svým závazkům plynoucím ze členství v EU včetně účasti na politické, hospodářské a měnové unii.

počátku 21. století splněním Maastrichtských kritérií¹⁷ přijalo Rakousko jednotnou měnu euro a stalo se členem Evropské měnové unie (EMU). Bankám přinesla tato změna náklady především na výměnu bankovek a mincí, které začaly být platné od roku 2001. Tímto krokem byla většina pravomocí ÖNB přenechána Evropské centrální bance (ECB). Komerční banky byly a jsou i nadále podřízeny rozhodnutím vydávaným ÖNB.

V současnosti je bankovní systém rozsáhlý a je dělen „dle klasifikace ÖNB na spořitelny (*Sparkassensektor* – dohromady tvoří skupinu *Erste*), akciové banky, zemské hypoteční banky (*Landes-Hypothekenbanken*), lidové banky (*Volksbankensektor* – skupina *Volksbank*), stavební spořitelny (*Bausparkassen*) a družstevní banky (*Raiffeisensektor* – skupina *Raiffeisen*). Velkým problémem rakouského bankovníctví je jejich privatizace a určování vlastnictví. Stále přetrvává občasné dělení z dob státního vlastnictví bank na „rudé“ (pod vlivem sociální demokracie) a černé (lidovecké).“¹⁸

Současnou velikost rakouských bank, dle bilanční sumy zachycuje tab. č. 2.7, které v porovnání s ostatními zeměmi východní Evropy řadíme mezi největší. Jednoznačně je patrný vývoj bank v tržním hospodářství. V současné době nejsou ve většině komerčních bank podíly centrální banky, což může změnit postupující hospodářská krize a špatné investování bank v posledních letech. V roce 2008 vzrostla bilanční suma rakouských bank o 20,2 % v porovnání s předchozím rokem. Bilanční suma tak dosáhla na konci roku výše 1 069 mld. EUR.

Tab. č. 2.7: Největší rakouské banky dle výše bilanční sumy - 31. 12. 2009

Název banky	Bilanční suma (mil. EUR) k 31. 12. 2009
Bank Austria CreditAnstalt AG	222,2 (k 30. 12. 2008)
Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG	204,2
Raiffeisen Zentralbank Österreich Aktiengesellschaft	155,9
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	52,68
BAWAG Bank AG	44,8
Hypo Alpe-Adria-Bank International AG	37,019
Kommunalkredit Austria AG	33,5
Österreichische Kontrollbank AG (2006)	41,5 (k 31. 12. 2008)
Raiffeisenlandesbank Oberösterreich AG	34,2
Raiffeisenlandesbank Niederösterreich-Wien AG	29,5 (k 30. 12. 2008)

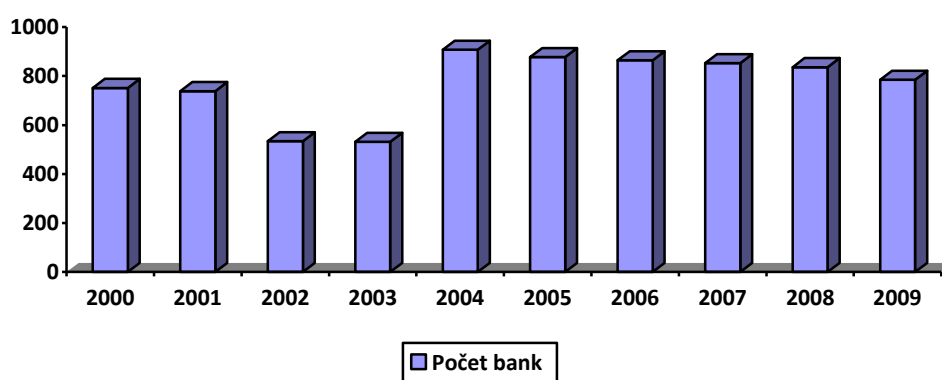
Zdroj: *Business Info*

¹⁷ Cenová stabilita, stabilita devizového kurzu, konvergence dlouhodobých úrokových sazeb, výše hrubého veřejného dluhu a deficit veřejného rozpočtu v podílu na HDP musí být menší než 3%.

¹⁸ Viz. *BusinessInfo*

Následující graf č. 2.8 znázorňuje vývoj počtu bank v Rakousku. Množství bankovních institucí se pohybuje v řádech stovek, jak je patrné v grafu. Ke konci roku 2008 bylo v Rakousku registrováno celkem 867 samostatných bankovních subjektů. Kolísání počtu bankovních institucí je způsobeno jejich vzájemnými fúzemi, nebo negativním dopadem finančního trhu s následným zánikem hospodářsky nejslabších bank. Vzhledem k složitému určování vlastnictví bank v Rakousku je v grafu uveden celkový počet bank od roku 2000 do roku 2009.

Graf č. 2.8 Vývoj počtu komerčních bank na území Rakouska

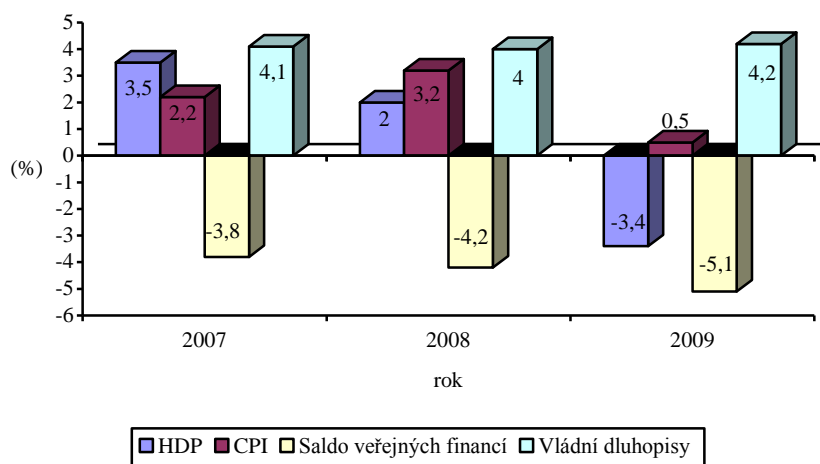
Zdroj: www.oenb.at

Rakouský bankovní sektor byl výrazně zasažen hospodářskou krizí v roce 2008. Rakouské banky v minulých letech investovali velké finanční částky do bankovníctví v zemích střední a východní Evropy. Z důvodu hospodářské recese a s tím spojeného velkého poklesu HDP se staly tyto investice velmi rizikové (zejm. problém představují pobaltské země), což má negativní dopad na hospodaření mateřských bank v Rakousku.

Vývoj rakouského hospodářství na základě makroekonomických ukazatelů můžeme vidět v grafu č. 2.9. V roce 2007 byla většina ukazatelů v kladných hodnotách, především tempo růstu reálného HDP se pohybovalo na hodnotě 3,5 % a postupně v dalších letech HDP klesal. V roce 2008 HDP se snížil na hodnotu 2 % vlivem propukající hospodářské recese. Tento vývoj pokračoval i v roce 2009, kdy se ekonomika zpomalila, a reálný HDP dosáhl hodnoty -3,4 %. Vývoj CPI je možno vidět, tak jako na Slovensku a v Česku kolísavý. V roce 2007 index spotřebitelských cen dosahoval hodnoty 2,2 % a následující rok se zvýšil o 1 p. b. V roce 2009 se CPI prudce snížil na 0,5 %, díky nízkému nátlaku výrobců na zvyšování cen. Veřejná ekonomika vykazovala již v roce 2007 deficit veřejných financí ve výši -3,8 %, který

se i v následujících letech prohluboval a v roce 2009 dosáhl hodnoty -5,1 %. Mírný vzrůst naopak můžeme vidět u vládních dluhopisů, jejichž hodnota v makroekonomickém vyjádření se téměř nezměnila a celé 3 roky se pohybovala na hodnotě kolem 4 %.

Graf č. 2.9: Vývoj makroekonomických ukazatelů v Rakousku

Zdroj: ÖNB, SA

2.3.2 Regulace a bankovní dohled

1. ledna 1994 byl přijat nový zákon o bankách – 1. Spolkový zákon o ÖNB, kterým byl nahrazen zákon z roku 1986. Jádrem finančního práva v Rakousku je tvořeno tržní reformou z roku 1993, která byla zavedena dalekosáhlou revizí předpisů a byla tak nejdůležitějším právním předpisem pro bankovníctví v Rakousku. Jeden z cílů zákonodárců bylo zajištění souladu rakouské legislativy s právními předpisy v EU.

2.4 Charakteristika bankovního sektoru v Maďarsku

Bankovní systém Maďarska je v současné době dvoustupňový. První stupeň je tvořen Maďarskou centrální bankou – Magyar Nemzeti Bank (MNB) a druhý stupeň je tvořen komerčními bankami. Maďarská MNB je akciovou společností s majoritním podílem státu. Za její hlavní úkoly jsou považovány určování kurzů deviz a valut a podpora hospodářské politiky vlády za pomoci prostředků monetární politiky.

2.4.1 Vývoj, koncentrace a počet bank

Po druhé světové válce byl pro Maďarsko charakteristický jednostupňový bankovní systém. Banky byly ve vlastnictví státu pod vlivem socialistického režimu. Bankovní systém byl až do druhé poloviny 80. let pod velkým vlivem SSSR. V roce 1986 byla v Maďarsku započata reforma bankovního systému k přechodu na tržní hospodářství. Významnějším rokem byl následující rok 1987, kdy byl zaveden dvoustupňový bankovní systém. Maďarsko se stalo jednou z prvních zemí východní Evropy, kde došlo k přechodu z centrálně plánovaného hospodářství k tržnímu. Většina aktivit (poskytování úvěrů, platební a zúčtovací operace) centrální banky byla převedena na tři nově vzniklé komerční banky (*Magyar Hitel Bank, Kereskedelmi Bank a Országos Takarekpenztar*)¹⁹. Bankovnímu sektoru byla dána poměrně velká samostatnost a ve třech nově vzniklých bankách bylo státem vlastněno 40 % akcií. Zbýlých 60 % akcií bylo přenecháno stávajícím akcionářům bank. Všem těmto bankám byla mezi lety 1989 – 1990 přidělena univerzální bankovní licence.

V letech 1991 – 1994 byla v Maďarsku posílena pozice státu v komerčních bankách z důvodu problémů bank, která si vyžádala nákladnou konsolidaci bankovního sektoru. Byl založen Státní bankovní dohlížecí orgán, kterým bylo regulováno maďarské bankovníctví. Tento program byl orientován na podporu 10 rozhodujících domácích bank, které byly kapitálově posíleny. Ke konci 90. let se bankovní sektor zaměřil na splnění Kodaňských kritérií pro vstup do EU. Tento proces byl zakončen v roce 2004, kdy spolu s Českou republikou a dalšími 9 zeměmi se Maďarsko stalo členem EU.

V současné době je v Maďarsku celkem 22 bank, v následující tabulce č. 2.10 je seřazeno prvních 10 největších bank Maďarska. V porovnání s ostatními zeměmi střední Evropy se řadí maďarské banky mezi menší.

¹⁹ Viz. Magyar Nemzeti Bank

Tab. č. 2.10 Největší maďarské banky dle výše bilanční sumy – k 31. 12. 2009

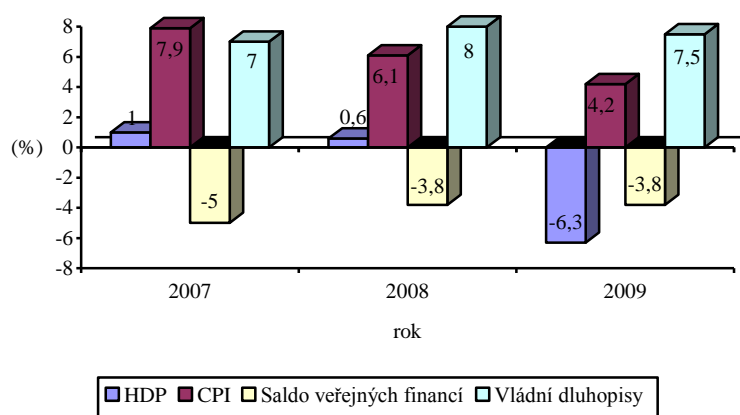
Název banky	Bilanční suma (tis. EUR) K 31.12. 2009
Citibank Zrt.	77 706,9
OTP Bank Nyrt.	35 791,1
Magyar Fejlesztési Bank	32 576,1
Kereskedelmi és Hitelbank	12 490,7
MKB Bank Nyrt.	11 240,9
Erste Bank Hungary Nyrt.	10 270,8
CIB Közép-Európai Nemzetközi Bank	6 826,4
Unicredit Bank hungary Zrt.	5 536,7
Raiffeisen Bank	5 143,2
FHB Jelzálogbank Nyrt.	2 781,8

Zdroj: výroční zprávy bank, vlastní přepočet dle kurzu EUR/HUF = 257 k 31. 12. 2009

Problémem maďarských bank v době hospodářské recese roku 2009 jsou úvěry v cizích měnách. Na maďarském trhu se zvýšily úrokové sazby úvěrů v domácí měně, a bankami byly nabízeny půjčky ve švýcarských francích a japonských jenech. Domácí forint se oslabil a tyto úvěry se staly dražšími jak pro občany, firmy, tak i banky. Maďarskou národní bankou byla proto vyjednána půjčka 5 miliard eur od Evropské centrální banky a případná spolupráce s mezinárodním měnovým fondem při řešení této situace.

O tom, jak se recese v porovnání s ostatními léty projevila v Maďarsku, je možno vidět v následujícím grafu č. 2.11. Největší pokles je vidět u ukazatele HDP, který v roce 2007 dosahoval hodnot 1 % a postupně se snižoval. V roce 2008 se tempo růstu reálného HDP dostalo na hodnotu 0,6 % a v roce následujícím se vlivem hospodářské recese snížilo na -6,3 %. Index spotřebitelských cen se vyvíjel klesajícím tempem z hodnoty 7,9 % v roce 2007 pozvolna klesal a v roce 2009 dosáhl 4,2 %, což je v porovnání s ostatními zeměmi východní Evropy stále vysoké. HDP. Saldo veřejných financí se naopak vyvíjelo směrem nahoru a z hodnoty -5 % v roce 2007 si v letech 2008 a 2009 udrželo stabilní hodnotu -3,8 %. Podíl vládních dluhopisů na HDP byl kolísavý. V roce 2007 dosáhlo hodnoty 7 %, a v důsledku snížení deficitu veřejných financí vydala vláda další dluhopisy a jejich hodnota dosáhla 8 %. V roce 2009 se objem vládních dluhopisů snížil o 0,5 p.b. oproti roku předchozímu.

Graf č. 2.11: Vývoj makroekonomických ukazatelů v Maďarsku

Zdroj: MNB, SÚM

2.4.2 Regulace a bankovní dohled

Roku 2001 byl přijat maďarskou vládou Zákon LVIII. o bankách, kterým byl nahrazen zákon z roku 1991. V novém zákoně jsou zakotveny hlavní funkce centrální banky a požadavky, které musí splňovat banky pro podnikání na území Maďarska.

3. Srovnání bank v daných zemích střední Evropy

V této kapitole jsou představeny banky zemí střední Evropy (České republiky, Slovenska, Maďarska a Rakouska). Z každé ze čtyř zemí jsou vybrány dvě komerční banky dle dostupnosti informací a dlouholeté působnosti v dané zemi. U jednotlivých bank je nejprve stručně charakterizován jejich vývoj až do roku 2009. Následně je uveden počet obchodních míst a počet klientů v dané zemi. Pozornost je věnována vývoji bilančních sum, vlastního kapitálu, čistého a hrubého zisku, hrubých úvěrů a depozit.

3.1 České bankovníctví

Z České republiky jsou vybrány dvě z největších a nejznámějších bank. Jedná se o Komerční banku (KB) a Československou obchodní banku (ČSOB).

3.1.1 Komerční banka, a. s.

Komerční banka, a. s. (KB) byla založena v roce 1990 jako státní instituce, která plnila funkci pouze poskytování úvěrů. V roce 1992, při přechodu z centrálně plánovaného hospodářství na tržní, byla přeměněna na akciovou společnost. Akcie společnosti jsou od roku 1995 obchodovány na Burze cenných papírů Praha i v RM-Systému. V roce 2001 Société Générale koupila státní 60 % podíl v Komerční bance, a.s. Vstupem silného zahraničního investora banka získala potřebný kapitál, díky kterému mohla rozvíjet a rozšiřovat portfolio svých služeb nejenom v oblasti podniků, ale nově také v oblasti retailového bankovníctví.

Komerční banka, a.s. drží v České republice majoritní podíly v 5 společnostech (Modrá pyramida stavební spořitelna, Penzijní fond KB, Factoring KB, Protos – uzavřený investiční fond, All in real estate leasing, a.s.). Další podíly má banka v „*Czech Banking Credit Bureau, a.s. (20%) a Českomoravské rozvojové a záruční bance (13%)*. *Se zahraniční účastí má podíly v Komerční bance Bratislava a Bastion European Investment, S.A.*“²⁰

V roce 2008 využívalo služeb Komerční banky, a. s. v České republice téměř 1,63 milionů zákazníků prostřednictvím 394 poboček a 673 bankomatů.

V následující tabulce č. 3.1 je zachycen vývoj některých finančních ukazatelů Komerční banky v letech 2007 – 2009.

²⁰ Výroční zpráva Komerční banky za rok 2008

Tabulka č. 3.1: Finanční ukazatele KB (v mil. EUR k 31. 12. 2009)

Finanční ukazatel	2007	2008	2009
Aktiva	25 454	26 886	26 732
Celkový vlastní kapitál	1 948	2 422	2 644
EAT	431	509	426
EBIT	551	625	521
Hrubé úvěry	12 099	14 464	14 871
Depozita	20 778	21 329	21 223

Zdroj: Výroční zprávy KB za roky 2007, 2008, 2009

Vývoj finančních ukazatelů banky mezi roky 2007 a 2008 má rostoucí charakter, neboť si banka i vzhledem k propukající hospodářské recesi vedla dobře. Hospodářská recese se projevila až v roce 2009, kdy došlo k mírnému poklesu ziskovosti dané banky (EBITu a EATu). Naopak se zvýšila hodnota hrubých úvěrů a celkový vlastní kapitál o nerozdělený zisk z minulého účetního období.

3.1.2 Československá obchodní banka, a.s.

Československá obchodní banka, a. s. (ČSOB) působí na českém trhu od roku 1964 jako univerzální banka. Byla založena pro poskytování služeb v oblasti financování zahraničního obchodu a volnoměnových operací. V roce 1999 byla privatizována a jejím majoritním vlastníkem se stala belgická KBC Bank, která je součástí skupiny KBC Group. V roce 2000 ČSOB, a.s. převzala Investiční a poštovní banku (IPB). Po odkoupení minoritních podílů se v roce 2007 stala KBC Bank jediným akcionářem ČSOB. Do konce roku 2007 působila ČSOB, a.s. na českém i slovenském trhu. Na počátku roku 2009 ČSOB, a.s. odprodala podíl ve slovenské pobočce.

Dceřiné společnosti ČSOB, a.s. tvoří silnou finanční skupinu českého trhu. Do této skupiny patří Hypoteční banka (hypoteční úvěry), Poštovní spořitelna (bankovníctví v síti pošt) a Českomoravská stavební spořitelna (financování bydlení).

Klienti banky jsou obsluhováni na území České republiky na 242 pobočkách a prostřednictvím 42 finančních center a na zhruba 3 330 obchodních místech České pošty.

Vývoj finančních ukazatelů banky je uveden v následující tabulce č. 3.2.

Tabulka č. 3.2: Finanční ukazatele ČSOB (v mil. EUR k 31. 12. 2009)

Finanční ukazatel	2007	2008	2009
Aktiva	35 593	31 711	33 037
Celkový vlastní kapitál	2 200	2 186	2 686
EAT	418	42	514
EBIT	533	14	764
Hrubé úvěry	16 093	16 095	15 634
Depozita	21 613	21 219	22 044

Zdroj: Výroční zprávy ČSOB za roky 2007, 2008, 2009

V tabulce je vidět klesající tendence všech ukazatelů mezi roky 2007 a 2008, neboť banka byla nucena vlivem hospodářské recese odepsat velké množství opravných položek k úvěrům. V roce 2009 se zvýšil zisk z důvodu mimořádného výnosu prodejem slovenské pobočky. V tomto roce se největší růst se projevil u hrubého a čistého zisku.

3.2 Slovenské bankovníctví

Na Slovensku jsou vybrány dvě z tamních nejznámějších bank s dlouholetou tradicí. První bankou je Tatra Banka, a.s. a druhou Volksbank Slovensko, a.s.

3.2.1 Tatra Banka, a.s.

Tatra Banka, a.s. vznikla roku 1990 jako první soukromá banka na Slovensku. Tatra Banka, a.s. je dceřinou společností rakouské Raiffeisen International Bank-Holdnig AG, která je vlastněna bankovní skupinou RZB Group.

Ke konci roku 2009 byla banka druhou největší bankou na slovenském bankovním trhu. Za období své existence si vybudovala dobrou pověst a věrnost zákazníků. V současné době je Tatra Banka, a.s. majoritním akcionářem ve společnostech jakými jsou Tatra leasing, Tatra Billing a Centrum bydlení.

Prostřednictvím svých sítí působí na území Slovenska na 140 obchodních místech ve všech regionech a bance patří 302 bankomatů.

Vývoj finančních ukazatelů banky za roky 2007 – 2009 je v následující tabulce č. 3.3.

Tabulka č. 3.3: Finanční ukazatele Tatra Banky (v mil. EUR k 31. 12. 2009)

Finanční ukazatel	2007	2008	2009
Aktiva	8 433	10 551	9 013
Celkový vlastní kapitál	594	662	808
EAT	115	131	95
EBIT	147	165	122
Hrubé úvěry	4 660	5 764	5 485
Depozita	6 193	7 455	6 716

Zdroj: Výroční zprávy bank za roky 2007, 2008, 2009

Mezi prvními dvěma roky je patrný růst všech hodnot, což poukazuje na dobré hospodaření banky. V roce 2009 se již promítla hospodářská recese, která způsobila pokles všech ukazatelů. Výjimku tvoří pouze celkový vlastní kapitál, který se zvýšil díky navýšení základního kapitálu banky.

3.2.2 Volksbank Slovensko, a.s.

Další velkou bankou působící na Slovensku je Volksbank Slovensko, a.s., která vznikla roku 1991. Majoritním akcionářem slovenské banky je rakouská Volksbank International (VBI), která je vlastněna Österreichische Volksbanken AG a minoritními držiteli akcií Volksbank Slovensko, a.s. jsou německé a francouzské banky.

Význam pro Volksbank Slovensko, a.s., mají především zahraniční klienti, jimž je zajištěn profesionální přístup od zaměstnanců banky, bez potřeby tlumočnicků. Volksbank se výrazně podílí na řízení společností, jakými jsou leasingová společnost Volksbank SK a realitní společnosti Volksbank Reality, obě právní formou společnosti s ručením omezeným.

Slovenská Volksbank, a.s. má 2 miliony domácích zákazníků, kteří jsou obsluhováni na 47 pobočkách banky a využívají 136 bankomatů.

Vývoj finančních ukazatelů banky za sledované období je uveden v následující tabulce č. 3.4.

Tabulka č. 3.4: Finanční ukazatele Volksbank SK (v mil. EUR k 31. 12. 2009)

Finanční ukazatel	2007	2008	2009
Aktiva	1 286	1 530	1 412
Celkový vlastní kapitál	135	134	127
EAT	10	10	7
EBIT	13	16	8
Hrubé úvěry	876	978	993
Depozita	986	1 001	1 184

Zdroj: Výroční zprávy Volksbank SK za roky 2007, 2008, 2009

V tabulce je možno vidět rostoucí finanční ukazatele mezi roky 2007 a 2008. Výjimku tvoří pouze čistý zisk, který zůstal konstantní z důvodu navýšení daně z příjmů právnických osob. V roce 2009 se snížila většina finančních ukazatelů v důsledku hospodářské recese a tím způsobeného odepisování pohledávek.

3.3 Rakouské bankovníctví

Z více než 800 bank v Rakousku jsou k analýze vybrány dvě zcela velikostně odlišné banky. Cílem bylo vybrat čistě rakouské banky, které nemají podíly v jiných zahraničních bankách. První z nich je menší Valartis Bank AG a druhou bankou je BAWAG bank AG.

3.3.1 Valartis Bank AG

Banka byla založena v roce 1890 a za dlouhou dobu existence se stala úspěšnou bankou na rakouském trhu zaměřující se na retailové klienty a drobné podnikatelské subjekty. Do roku 2008 Valartis Bank AG byla součástí skupiny Anglo Irish Bank Group, která je dodnes držitelem minoritního podílu. Většinovým akcionářem Valartis Bank AG se v roce 2008 stala švýcarská Valartis Bank Group.

V roce 2009 měla banka v Rakousku pouze 18 poboček a 35 bankomatů. Celkem má banka 1,5 milionu zákazníků.

Vývoj finančních ukazatelů Valartis Bank AG za sledované období je uveden v následující tabulce č. 3.5.

Tabulka č. 3.5: Finanční ukazatele Valartis (v mil. EUR k 31. 12. 2009)

Finanční ukazatel	2007	2008	2009
Aktiva	26 652	31 321	29 465
Celkový vlastní kapitál	3 065	3 132	3 108
EAT	608	654	461
EBIT	643	684	498
Hrubé úvěry	19 786	20 499	19 310
Depozita	23 793	23 151	22 650

Zdroj: Výroční zprávy Valartis za roky 2007, 2008, 2009

Mezi roky 2007 a 2008 můžeme vidět nárůst aktiv banky, kromě depozit klientů, která zaznamenala pokles. Projev hospodářské recese na bance je vidět až v roce 2009, kdy klesl především výsledek hospodaření. Jelikož Valartis Bank AG je v porovnání s ostatními rakouskými bankami malá, neprováděla rizikové investice, takže si v době hospodářské recese udržela rovnovážný vývoj.

3.3.2 BAWAG Bank, AG

Banka vznikla již na počátku roku 1882, za účelem shromažďování peněžních prostředků a jejich následnému poskytování dalším klientům, zajištění bezpečnosti vkladů státem. Během druhé světové války byla banka převedena do Německa a navracení do Rakouska bylo opět možné až po válce. V roce 1963 dostala banka název Bank für Arbeit und Wirtschaft. Od roku 1974 nese finanční společnost již název BAWAG Bank, AG. Banka BAWAG Bank, AG si od roku 2000 udržuje ve velikosti dle bilanční sumy post mezi 5 nejlepšími bankami v Rakousku. Spolupracuje i s ostatními bankami v Evropě a investuje do rostoucích společností. V současné době je BAWAG bank, AG součástí silné finanční rakouské skupiny BAWAG Group.

Banka BAWAG Bank, AG má 2,06 milionu zákazníků, kteří jsou obsluhováni prostřednictvím 166 poboček a 541 bankomatů v Rakousku.

Vývoj bankovních ukazatelů banky je uveden v následující tabulce č. 3.6.

Tabulka č. 3.6: Finanční ukazatele Bawag (v mil. EUR k 31. 12. 2009)

Finanční ukazatel	2007	2008	2009
Aktiva	44 847	41 578	41 225
Celkový vlastní kapitál	2 130	1 326	2 292
EAT	-464	-714	173
EBIT	-566	-614	45
Hrubé úvěry	20 023	20 697	21 066
Depozita	22 080	22 585	22 674

Zdroj: Výroční zprávy Bawag Bank za roky 2007, 2008, 2009

Výše bilanční sumy banky se pohybuje kolem 40 mld. EUR, a je jednou z deseti největších bank v Rakousku. V tabulce můžeme vidět klesající hodnoty všech ukazatelů mezi roky 2007 a 2008 je hospodaření banky ve ztrátě a v roce 2009 banka opět dosáhla zisku. Pokles ukazatelů byl způsoben neuváženými investicemi v zahraničí. V letech 2007 a 2008 se zisky pohybují v záporných hodnotách, neboť banka odepsala velké množství pohledávek. Vzestup ukazatelů můžeme vidět až v roce 2009, kdy byl bankou vytvořen kladný hospodářský výsledek.

3.4 Maďarské bankovníctví

V Maďarském sektoru byly vybrány dvě velké banky Keresdekéelmi és Hitellbank a MKB Bank.

3.4.1 Keresdekéelmi és Hitellbank

Zakladateli banky v roce 1867 byli především stát a společnosti podnikající v oblasti zemědělství, potravinářství, obchodu a cestovního ruchu. V období od roku 1992 došlo na maďarském území k rozšíření bankovních služeb a sítě poboček. Banka byla nucená se kvůli špatně hodnoceným úvěrům spojit se svojí dceřinou společností IBUSZ bankou v roce 1996. V roce 1997 proběhla bankovní privatizace a investice Evropské banky pro obnovu a rozvoj (EBRD) značně navýšení kapitál banky. Dalšími investory do maďarské K&H banky byly belgické a irské životní pojišťovny. Od července roku 2001 drží 59 % podíl KBC Bank a 40 % podíl Amro Bank.

K&H Bank jako univerzální banka nabízí prostřednictvím své sítě 200 poboček a celou škálu finančních produktů. Klienti K&H Bank, kterých je 1,9 milionu, jsou obsluhováni prostřednictvím 312 bankomatů.

Vývoj finančních ukazatelů K&H Bank je uveden v následující tabulce č. 3.7.

Tabulka č. 3.7: Finanční ukazatele K&H Bank (v mil. EUR k 31. 12. 2009)

Finanční ukazatel	2007	2008	2009
Aktiva	8 969	11 787	11 873
Celkový vlastní kapitál	767	716	751
EAT	135	96	32
EBIT	184	154	50
Hrubé úvěry	5 725	6 504	6 869
Depozita	7 272	9 854	9 865

Zdroj: Výroční zprávy K&H Bank za roky 2007, 2008, 2009

V tabulce je možno vidět, že i přes hospodářskou recesi si banka udržuje svoje aktiva a vlastní kapitál v poměrně stabilní výši po všechny roky. Výjimku tvoří pouze velikost zisku (EATu a EBITu), který se snížil v roce 2009 o téměř 50 % oproti roku 2008, což bylo způsobeno náklady na odepsání velkého množství pohledávek. V roce 2009 banka poskytla svým retailovým klientům celkem 6 869 mil EUR a uschovala celkem 9 865 mil EUR formou depozit.

3.4.2 MKB Bank

MKB Bank byla založena v roce 1950 s cílem účasti na mezinárodních platebních transakcích. Díky reformě došlo k růstu na bankovním trhu, proto banka rozšířila své pobočky po celé zemi a tuzemské firmy se staly hlavními klienty banky. Na počátku 90. let se banka začala zaměřovat také na služby privátního bankovníctví, devizového a kapitálového trhu. Koncem roku 2001 se MKB Bank stala univerzální bankou a obchodníkem s cennými papíry.

MKB Bank drží majoritní podíl pouze ve společnosti Euro Ingatlan a významné majetkové účasti ve svých dceřiných společnostech (MKB Euroleasing Zrt., MKB Ercorner Kft. a Pannonhalmi Borház Termelő És Szolgáltató Kft.).

V roce 2009 využilo služeb MKB Banky celkem 1,78 milionu klientů prostřednictvím 68 poboček a 160 bankomatů v zemi.

Vývoj finančních ukazatelů za sledované období je uveden v následující tabulce č. 3.8.

Tabulka č. 3.8: Finanční ukazatele MKB Bank (v mil. EUR k 31. 12. 2009)

Finanční ukazatel	2007	2008	2009
Aktiva	9 129	10 686	11 317
Celkový vlastní kapitál	792	787	908
EAT	62	25	25
EBIT	77	31	29
Hrubé úvěry	7 058	8 491	8 446
Depozita	4 619	4 695	4 731

Zdroj: Výroční zprávy MKB Bank za roky 2007, 2008, 2009

Podle výše uvedené tabulky je možno vidět rostoucí hodnoty aktiv i celkového vlastního kapitálu v letech 2007 – 2009. Oproti tomu je čistý a hrubý zisk klesající vlivem hospodářské recese a odepsáním velkého množství nedobytných pohledávek. Hrubé úvěry mají kolísavou tendenci a v roce 2009 bylo bankou poskytnuto celkem 8 446 mil. EUR. Depozita mají v jednotlivých letech rostoucí charakter a v roce 2009 dosáhla výše 4 731 mil. EUR.

4. Komparace bank ve střední Evropě

V následující kapitole jsou hodnoceny české, slovenské, rakouské a maďarské banky na základě vybraných finančních ukazatelů (ziskovosti, kvality aktiv a stability). Pozornost je věnována finančním údajům bank v letech 2007 – 2009 získaných z účetních závěrek a výročních zpráv. V závěru kapitoly je vyhodnocena pravděpodobnost účetní insolvence bank dle ratingového hodnocení.

4.1 Popis použitých ukazatelů

V podkapitole jsou popsány finanční ukazatele, které jsme použili na srovnání vybraných bank.

4.1.1 Ukazatelé rentability

Rentabilita banky odráží především její úspěšnost, jak dosahuje zisku za pomoci investovaného kapitálu. Ukazatelé rentability patří v praxi k nejpoužívanějším ukazatelům, neboť poskytují informace o výši efektu, jakého bylo dosaženo vloženým kapitálem. Za ziskovost musí banka zodpovídat svým akcionářům a „*maximalizovat její hodnotu pro akcionáře v podmínkách rizika.*“²¹

Nejprve je stanoven základní ukazatel rentability - ROA (Return on Assets), neboli **rentability aktiv**. Ukazatel ROA vyjadřuje, jak efektivně jsou využita aktiva podniku. Je indikátorem pro investory, aby měli přehled o ziskovosti banky. Rentabilita aktiv je vypočítána podle následujícího vzorce:

$$ROA = \frac{EBT}{total_assets} \quad (4.1)$$

kde EBT ²² vyjadřuje zisk před zdaněním a $total_assets$ znázorňuje celkovou sumu aktiv. Cílem je rostoucí ukazatel ROA a platí, že čím vyšší hodnotu ukazatel má, tím společnost efektivněji investuje.

²¹ Viz: Mejstřík (2005)

²² V praxi je využíván často místo EBTu EAT.

Dalším ukazatelem rentability je ROAA (*Return on Average Assets*), neboli **rentabilita průměrných aktiv**. Ukazatel slouží k hodnocení výnosnosti aktiv podniku. Je nejvíce využívána ze strany bank a jiných finančních institucí pro měření výkonnosti. Jestliže je totiž rentabilita průměrných aktiv vypočtena na konci účetního období, neodráží všechny vzestupy a poklesy, ale je pouze průměr za dané období. Vzorec pro ROAA je následující:

$$ROAA_t = \frac{EBT_t}{average_assets}, \quad (4.2)$$

kde EBT^{23} vyjadřuje hodnotu čistého zisku v aktuálním roce a *average_assets* neboli průměrná aktiva, která jsou vyjádřena vzorcem:

$$Average_assets = \frac{Assets_t + Assets_{t-1}}{2}. \quad (4.3)$$

Ukazatel ROAA poukazuje na to, s jakou efektivností společnost využívá svá aktiva. Používá se především pro srovnání s ostatními společnostmi stejného odvětví. Trend ukazatele je jako u ROA rostoucí, tzn. čím je hodnota ukazatele vyšší, tím lépe je zhodnocen majetek společnosti.

Mezi nejvíce sledované ukazatele investory patří ukazatel **rentability vlastního kapitálu**, neboli ROE (*Return on Equity*), který vyjadřuje celkovou výnosnost vlastních zdrojů, tedy zhodnocení návratnosti vloženého kapitálu. Vypočítá se podle následujícího vzorce:

$$ROE = \frac{EAT}{equity}, \quad (4.4)$$

kde EAT vyjadřuje hodnotu čistého zisku a *equity* vyjadřuje celkový vlastní kapitál. Jestliže je trend tohoto ukazatele rostoucí, značí lépe zhodnocený vlastní kapitál. Nárůst ukazatele ROE může být způsoben i důvody jako vyšší vytvořený zisk společnosti (který je ovlivněn z velké části čistými úrokovými výnosy)²⁴, nebo snížení podílu vlastního kapitálu na celkovém kapitálu. Naopak pokles tohoto ukazatele může signalizovat špatnou investiční politiku společnosti.

²³ V praxi je často využíván místo EBTu EAT

²⁴ Jedná se o rozdíl mezi výnosovými a nákladovými úroky.

4.1.2 Ukazatelé kvality aktiv

Mezi novější ukazatele, které jsou finančními institucemi používány pro hodnocení kvality aktiv patří **loan loss provisioning rate**. Kde jsou poměřovány nově vytvořené opravné položky na dočasné snížení hodnoty majetku (úvěru) ku hrubým úvěrům. Výše nově vytvořených opravných položek odráží riziko vyplývající z možného neuhrazení pohledávky (úvěrů). Nově vytvořené pohledávky představují pro finanční instituci náklady. Loan loss provisioning rate se vypočte pomocí následujícího vzorce.

$$\text{Loan_loss_provisioning_rate} = \frac{\text{provisioning}}{\text{loans_to_customers}}, \quad (4.5)$$

kde *provisioning* vyjadřuje výši nově vytvořených opravných položek na dočasné snížení hodnoty úvěrů a *loan_to_customers* vyjadřuje výši pohledávek (hrubých úvěrů) poskytnutých nefinančním institucím.

Loan to deposit ratio můžeme označit jako bilanční ukazatel, který vyjadřuje, z jaké části jsou pohledávky (čisté úvěry)²⁵ vůči nefinančním institucím kryty vklady těchto subjektů. Jestliže se hodnota ukazatele pohybuje kolem 100 %, znamená to, že všechny vklady (depozita) jsou zapůjčeny ve formě úvěrů. Bankou jsou sice svěřená depozita efektivně využita, ale v případě turbulencí na finančních trzích může dojít k odlivu části depozit, což pro banku může znamenat problém s pokrytím svých pohledávek (úvěrů). Loan to deposit ratio můžeme zapsat pomocí následujícího vzorce:

$$\text{Loan_to_deposit_ratio} = \frac{\text{net_loans}}{\text{deposits}}, \quad (4.6)$$

kde *net_loans* vyjadřují stav pohledávek (čistých úvěrů) vůči nefinančním institucím a *deposits* jsou vklady těchto nefinančních subjektů.

4.1.3 Ukazatelé finanční stability

Investoři při rozhodování sledují nejenom rentabilitu, nejčastěji vyjádřenou pomocí ukazatelů ROE a ROA, ale zajímá je také podstupované riziko. Jednou z možností vyjádření tohoto rizika může být ukazatel **risk index** (RI). Tento ukazatel vychází z rentability aktiv, která v sobě reflektuje podstupované různé formy rizika (kreditní, operační, úrokové riziko a další.). Risk index vyjadřuje stabilitu zisku a zároveň finanční stabilitu. Jedná se o

²⁵ Net loans = Gross loans – provisions (loans impairments)

jednoduchou formu, jak vyjádřit bankovní riziko. Vyšší hodnota tohoto ukazatele vyjadřuje větší stabilitu. RI můžeme vypočítat pomocí následujícího vzorce:

$$RI = \frac{E(ROA)}{\sigma_{ROA}} \quad (4.7)$$

kde CAP je kapitálový poměr, σ_{ROA} vyjadřuje směrodatnou odchylku rentability aktiv a $E(ROA)$ vyjadřuje očekávanou rentabilitu aktiv, kterou můžeme vypočítat podle následujícího vztahu:

$$E(ROA) = \frac{\sum ROA_i}{n}, \quad (4.8)$$

kde ROA představuje rentabilitu aktiv a n představuje počet let.

Kapitálový poměr (CAP)²⁶. CAP vypočteme podle následujícího vzorce:

$$CAP = \frac{Total_assets}{Equity} \quad (4.9)$$

kde $Total_assets$ představuje celková aktiva a $Equity$ je vlastní kapitál.

Směrodatná odchylka je dána následujícím vzorcem:

$$\sigma_{ROA} = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (ROA_i - \overline{ROA})^2}, \quad (4.10)$$

kde ROA_i představuje rentabilitu v i -tém období a \overline{ROA} vyjadřuje průměrnou výši rentability, která je dána následujícím vzorcem:

$$\overline{ROA} = \frac{\sum_{i=1}^n ROA_i}{n}, \quad (4.11)$$

kde ROA_i vyjadřuje rentabilitu v i -tém období a n vyjadřuje počet let.

²⁶ Viz. Hannan and Hanweck, (1998)

²⁷ Jedná se o převrácený ukazatel Equity ratio.

Opakem ukazatele risk indexu je **pravděpodobnost účetní insolvence** ($P(BV^{28})$). Vyjadřuje, s jakou pravděpodobností se účetní hodnota vlastního kapitálu dostane do záporných hodnot. Čím nižších hodnot ukazatel dosahuje, tím je pravděpodobnost účetní insolvence nižší. Pravděpodobnost účetní insolvence je vypočítána pomocí následujícího vzorce:

$$P(BV) = \frac{1}{2 \times RI^2}^{29}, \quad (4.11)$$

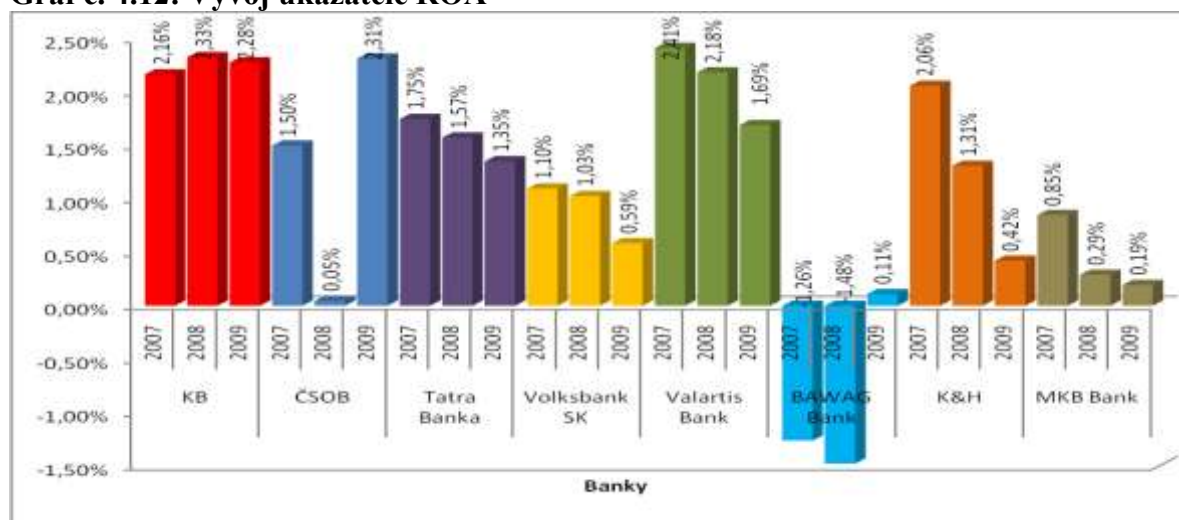
kde RI vyjadřuje hodnotu risk indexu.

4.2 Vyhodnocení finančních ukazatelů

V této části práce je provedena analýza vybraných bank pomocí ukazatelů rentability, kvality aktiv a finanční stability banky. Analýza je provedena za období 2007 – 2009. Vstupními daty jsou informace z výročních zpráv jednotlivých bank, které jsou uvedeny v přílohách č. 1 – 4.

Ukazatel **rentability aktiv** patří mezi základní finanční ukazatele, který udává, jaká výše zisku připadá na 1 jednotku aktiv. Rentabilita aktiv byla vypočítána pomocí vzorce (4.1). Vývoj ukazatele ROA v letech 2007 - 2009 pro jednotlivé banky zachycuje následující graf č. 4.12.

Graf č. 4.12: Vývoj ukazatele ROA

Zdroj: vlastní výpočty

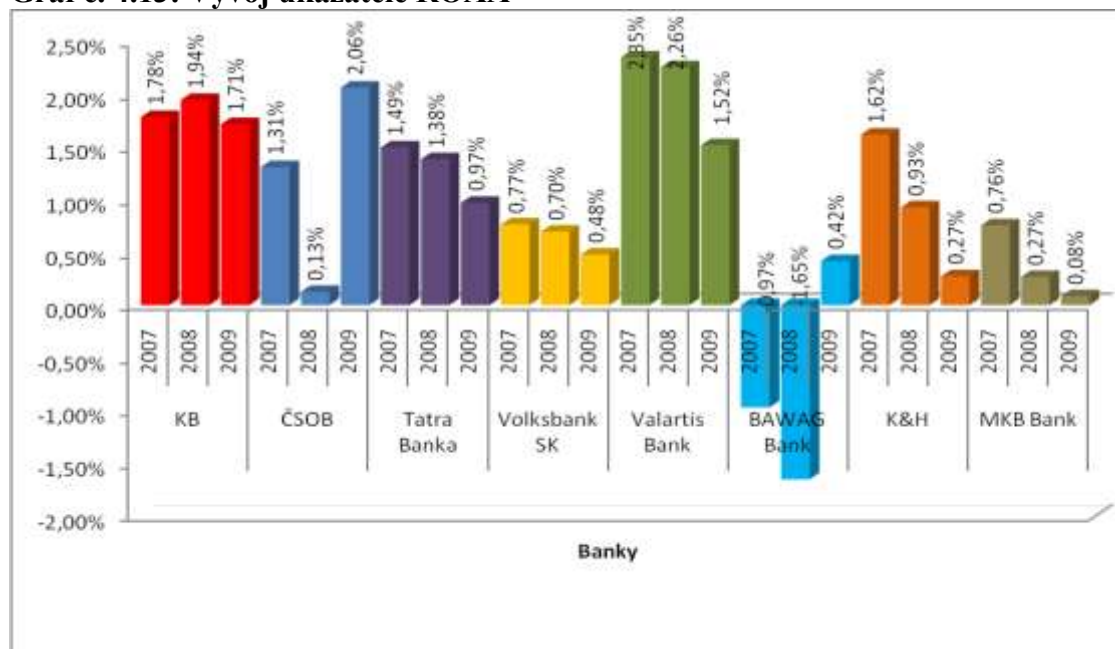
²⁸ Book value

²⁹ Viz. Hannan and Hanweck, (1998)

Vysokou ziskovost si v porovnání s ostatními udržely obě české banky. Rentabilita aktiv u Komerční banky se pohybovala v letech 2007 – 2009 v rozmezí 2,16 % - 2,33 %.. U ČSOB byla vysoká volatilita rentability aktiv, což bylo způsobeno mimořádnými operacemi, kdy banka v roce 2008 byla nucena odepsat finanční aktiva v hodnotě 11 mld. Kč a naopak v roce 2009 měla mimořádný výnos ve výši 6 mld. Kč z prodeje své pobočky ČSOB Slovensko. U slovenských bank došlo ve sledovaném období k výraznému poklesu rentability aktiv vlivem hospodářské recese. Nejhoršího výsledku dosáhla rakouská BAWAG Bank, která byla nucena odepsat velké množství finančních aktiv, což mělo za následek ztrátovost banky v letech 2007 a 2008. Výrazný pokles hodnoty ROA u maďarských bank, byl způsoben dopadem finanční i hospodářské recese, které se negativně na maďarském bankovním systému projevíly již v roce 2007.³⁰

Rentabilita průměrných aktiv je vypočtena podle vzorce (4.2) a výsledné hodnoty pro jednotlivé banky jsou uvedeny v následujícím grafu č. 4.13.

Graf č. 4.13: Vývoj ukazatele ROAA

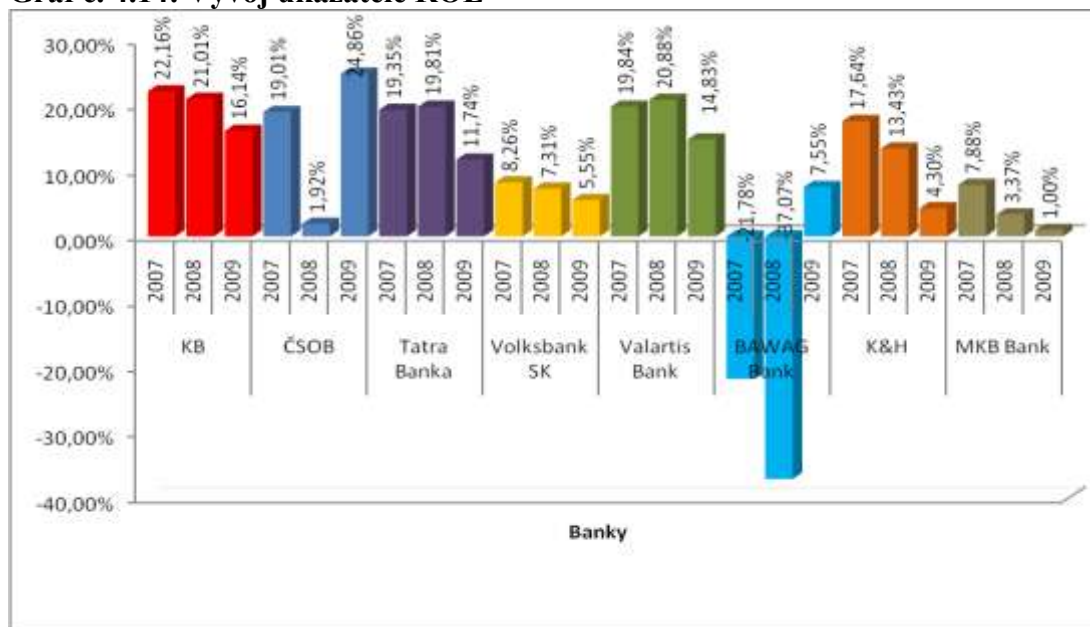
Zdroj: Vlastní výpočty

Z grafu č. 4.13 vyplývá, že hodnoty ROAA se vyvíjí stejným trendem jako ROA s tím rozdílem, že ROAA dosahuje až na výjimky nižších volatilitu hodnot u jednotlivých bank. Ve sledovaném období si nejvyšší ROAA udržely Komerční banka a Valartis Bank. Naopak nejhorších hodnot ROAA dosáhla rakouská BAWAG Bank.

³⁰ V Maďarsku bylo poskytnuto velké množství úvěrů v cizích měnách.

Investory jedním z nejvíce sledovaných ukazatelů je **rentabilita vlastního kapitálu**, která vyjadřuje výnosnost investory vloženého kapitálu. Rentabilita vlastního kapitálu byla vypočtena podle vzorce (4.4) a výsledné hodnoty pro jednotlivé banky jsou zachyceny v následujícím grafu č. 4.14.

Graf č. 4.14: Vývoj ukazatele ROE

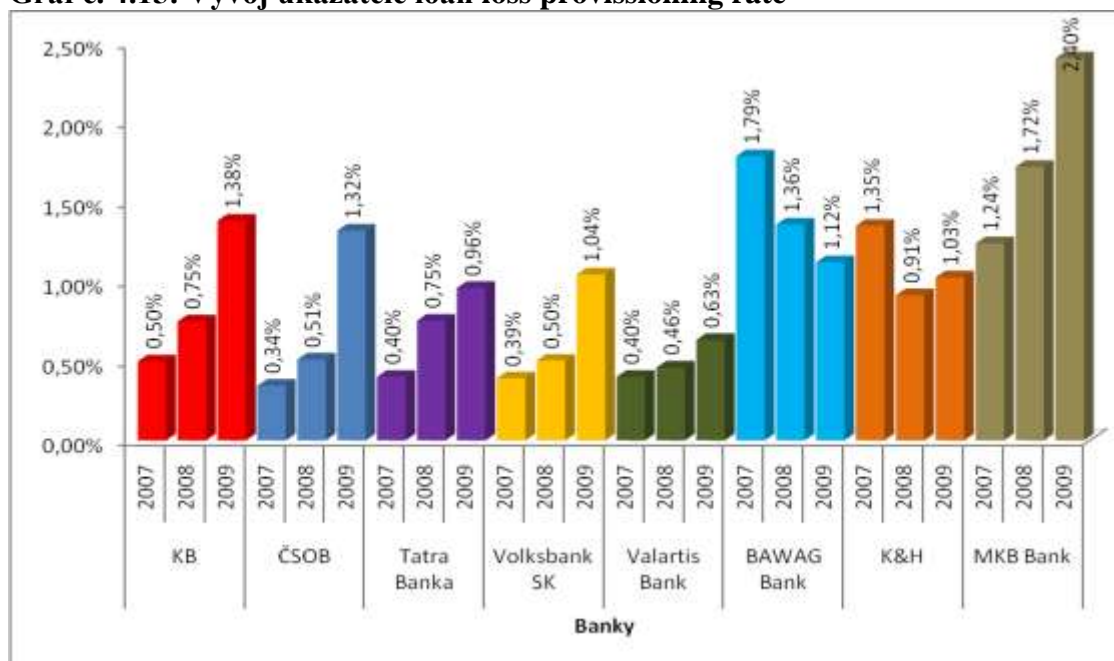

Zdroj: Vlastní výpočty

Ziskovost většiny bank od roku 2007 klesala z důvodu nastupující hospodářské recese. Nejlepších výsledků dosáhla KB a Valartis Bank, která si udržovala rentabilitu vlastního kapitálu v letech 2007 a 2008 kolem 20 % a v roce 2009 kolem 15%. Pokud by ČSOB nemusela v roce 2008 odepisovat finanční aktiva ve výši 11 mld. Kč, dosahovala by po celé sledované období ROE kolem 20%. Naopak nejhorších výsledků dosáhla rakouská BAWAG Bank, a to v letech 2007 a 2008, kde se hodnoty rentability vlastního kapitálu pohybovaly v záporných hodnotách a také velmi nízkých hodnot dosáhly obě banky v roce 2009.

Loan loss provisioning rate patří k ukazatelům kvality aktiv, vyjadřuje riziko vyplývající z možného neuhrazení pohledávky (úvěrů), vyjadřuje poměr nově vytvořených opravných položek na dočasné snížení hodnoty majetku (úvěru) k hrubým úvěrům. Výsledné hodnoty byly vypočítány podle vzorce (4.5) a jsou znázorněny v následujícím grafu č. 4.15.

Graf č. 4.15: Vývoj ukazatele loan loss provisioning rate

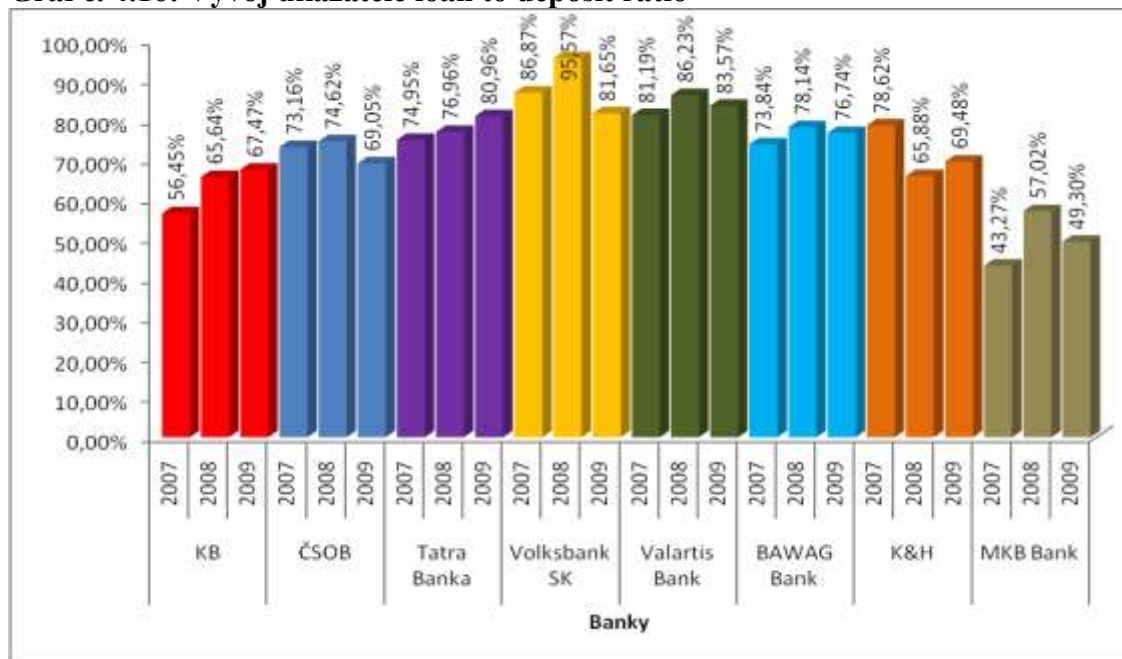

Zdroj: vlastní výpočty

Ve sledovaném období došlo až na výjimky u všech bank k nárůstu tohoto ukazatele, což odráží riziko vyplývající z možnosti neuhrazení pohledávky (úvěru). Je to způsobeno tím, že v důsledku prohlubující se hospodářské recese se u mnoha ekonomických subjektů zhoršila ekonomická situace (firmy a domácnosti se dostávají do problémů s včasným splácením svých závazků, nebo jim taková situace hrozí). Na tuto situaci banky reagují vytvářením opravných položek k úvěrům. Tvorba opravných položek představuje pro banku náklady, což se negativně projevuje na vyšší rentabilitě.

Loan to deposit ratio patří do bilančních ukazatelů. Vyjadřuje, jak jsou pohledávky (úvěry) vůči nefinančním subjektům banky kryty vklady od těchto subjektů. Hodnoty v následujícím grafu č. 4.16 jsou vypočteny podle vzorce (4.6).

Graf č. 4.16: Vývoj ukazatele loan to deposit ratio

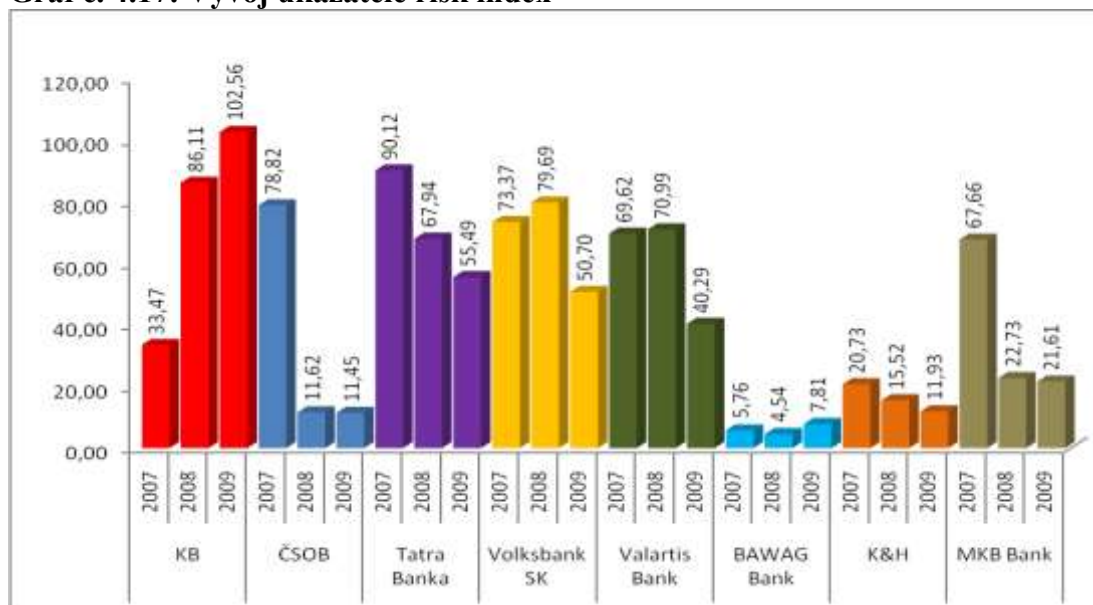

Zdroj: vlastní výpočty

Nejvyšších hodnot tohoto ukazatele dosahuje slovenská Volksbank, a to až výše téměř 96 %. Pro banku to může představovat riziko, pokud by na finančních trzích zavládla finanční „panika“ a ekonomické subjekty začaly vybírat svá nefixovaná depozita, mohla by mít banka problémy s krytím svých aktiv. U ostatních bank se výše ukazatele pohybuje v průměru kolem 70 %, což lze považovat za dostatečný „buffer“ v případě finančních „turbulencí“ a následných výběrů části depozit.

Risk index můžeme zařadit mezi ukazatele hodnocení finanční stability bank. Vyjadřuje stabilitu zisku a zároveň finanční stabilitu. Hodnoty risk indexu jednotlivých bank byly vypočítány podle vzorce (4.7). Vzhledem k tomu, že v současnosti je velmi obtížné spočítat očekávanou rentabilitu aktiv, byl přijat zjednodušující předpoklad, že očekávaná výše rentability aktiv odpovídá průměru ROA u každé banky za poslední 4 roky. Výsledné hodnoty jsou znázorněny v následujícím grafu č. 4.17.

Graf č. 4.17: Vývoj ukazatele risk index

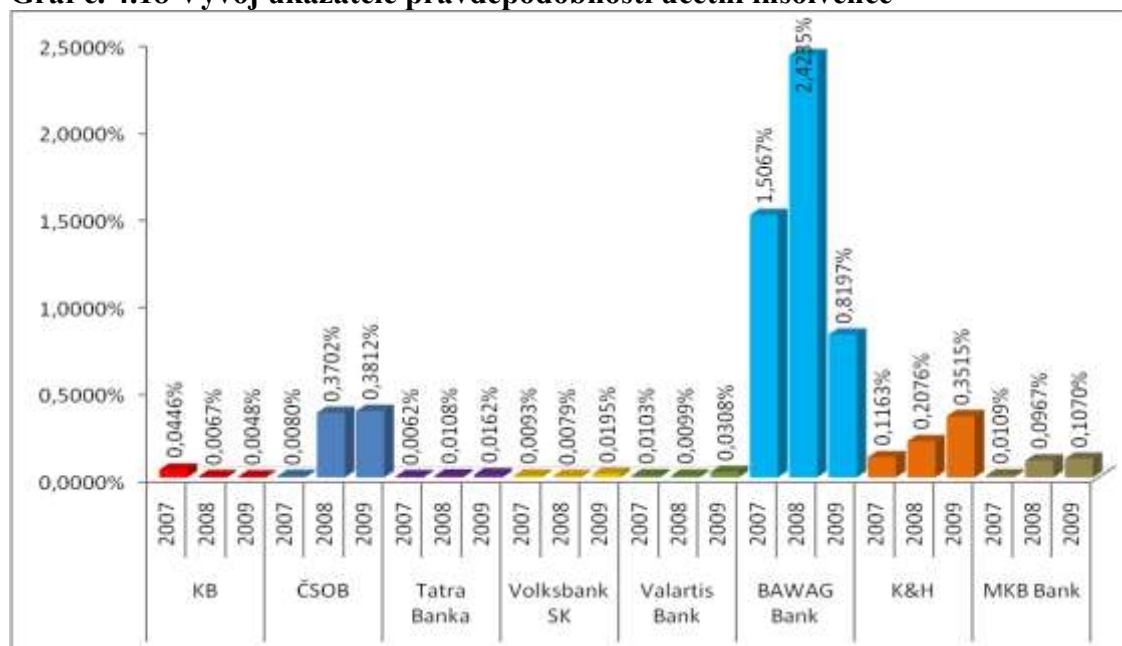

Zdroj: Vlastní výpočty

Za celé sledované období dosáhla nejvyšší hodnoty risk indexu Komerční banka, a to ve výši necelých 103 bodu. Stejně tak jako jediná si po celou dobu u tohoto ukazatele udržela rostoucí trend. Velmi dobrých výsledků dosáhly také obě slovenské banky a rakouská Valartis Bank. Naopak špatných výsledků dosáhla ČSOB, což zapříčinila vysoká volatilita ROA ve sledovaném období (bylo způsobeno mimořádnými finančními operacemi: v roce 2008 odepsáním finančních aktiv ve výši 11 mld. Kč a v roce 2009 mimořádné výnosy z prodeje dceřiné společnosti na Slovensku ve výši 6 mld. Kč). Nejnižších hodnot risk indexu dosáhla ve všech letech rakouská BAWAG Bank, která se dostala v letech 2007 a 2008 do ztráty, což se negativně projevilo na ukazateli ROA a tím i risk indexu.

Dalším z ukazatelů finanční stability je **pravděpodobnost účetní insolvence**, která vyjadřuje, s jakou pravděpodobností dosáhne banka záporné výše vlastního kapitálu. Tento ukazatel byl vypočítán podle vzorce (4.11) a výsledné hodnoty jsou uvedeny v grafu č. 4.18.

Graf č. 4.18 Vývoj ukazatele pravděpodobnosti účetní insolvence

Zdroj: Vlastní výpočty

Nejlepších výsledků dosáhla Komerční banka, v roce 2009 byla pravděpodobnost insolvence nejnižší a to pouze 0,0048 %. Relativně vysoké pravděpodobnosti insolvence dosáhla ČSOB v letech 2008 a 2009, což bylo způsobeno volatilitou zisku a tím i ukazatele ROA. Obdobných hodnot dosáhly také obě maďarské banky, kdy došlo u obou bank k výraznému poklesu rentability (pokud by trend vývoje tohoto ukazatele pokračoval, dosáhly by banky v následujícím roce u tohoto ukazatele záporných hodnot). Nejvyšší pravděpodobností insolvence dosahuje rakouská BAWAG Bank, dosahovala záporných hospodářských výsledků v letech 2007 a 2008, což způsobilo záporné hodnoty ukazatele ROA. Ztráta pro banku představuje odčerpání části výše vlastního kapitálu, tím roste pravděpodobnost, že výše vlastního kapitálu nabude záporných účetních hodnot.

4.2 Výsledné zhodnocení efektivnosti bank ve střední Evropě

Pokud přijmeme zjednodušující předpoklad, že pravděpodobnost insolvence odpovídá tržní pravděpodobnosti defaultu³¹, kterou počítají ratingové společnosti, pak jsme schopni jednotlivým bankám přiřadit ratingové stupně. Pro stanovení ratingových stupňů na základě pravděpodobnosti defaultu byla použita stupnice od společnosti Moody's za roky 1970 - 2008, která je uvedena v příloze č. 5. Pořadí bank podle pravděpodobnosti insolvence za rok 2009 zachycuje následující tabulka č. 4.19.

Tabulka č. 4.19: Ratingové hodnocení bank

Pořadí	Název banky	Pravděpodobnost insolvence v roce 2009	Rating
1.	Komerční banka	0,0048 %	Aaa
2.	Tatra Banka	0,0162 %	Aa
3.	Volksbank Slovensko	0,0195 %	A
4.	Valartis Bank	0,0308 %	A
5.	MKB Bank	0,1070 %	A
6.	Keresdekelmi és Hitellbank	0,3515 %	Baa
7.	ČSOB	0,3812 %	Baa
8.	Bawag Bank	0,8197 %	Baa

Zdroj: Moody's

Z výše uvedené tabulky č. 4.15 vyplývá, že nejnižší pravděpodobnost účetní insolvence dosahuje Komerční banka a to ve výši 0,0048 %, což odpovídá ratingovému stupni Aaa. Pozitivní vliv na výši tohoto ukazatele měla ROA, (v roce 2009 2,28 %), také ukazatel finanční stability CAP, který vstupuje do výpočtu pravděpodobnosti účetní insolvence, dosahoval u Komerční banky nejvyšší hodnoty v roce 2009 ze všech sledovaných bank (11,55 %). Špatného výsledku dosáhla ČSOB, jejíž pravděpodobnost účetní insolvence v roce 2009 dosáhla hodnoty 0,3812 %, což odpovídá ratingovému stupni Baa, bylo to způsobeno nízkou rentabilitou aktiv v roce 2008 (0,05 %), která byla způsobena odepsáním finančních aktiv ve výši 11 mld. Kč a také vysokou volatilitou ukazatele ROA, což bylo opět způsobeno odepsáním finančních aktiv v roce 2008 a mimořádným výnosem z prodeje slovenské pobočky v roce 2009 ve výši 6 mld. Kč. Nejvyšší pravděpodobnosti účetní insolvence (0,8197 %) ze všech sledovaných bank v roce 2009 dosáhla rakouská BAWAG Bank, což bylo způsobeno nízkou hodnotou rentability aktiv (0,11 %) a nízkou hodnotou CAP ve výši 5,56 %.

³¹ Pravděpodobnost defaultu na rozdíl od pravděpodobnosti účetní insolvence zohledňuje další faktory, jako je ekonomické prostředí, pozice na trhu atd.

Nejstabilnější a jedny z nevyšších hodnot všech typů rentability dosahovala Komerční banka a rakouská Valartis bank (obě ROA kolem 2 %, ROE kolem 19 %). Naopak v záporných hodnotách se rentabilita pohybovala u rakouské BAWAG Bank v letech 2007 a 2008, což bylo způsobeno záporným výsledkem hospodaření, který byl v roce 2009 nahrazen ziskem a ukazatele rentability dosáhly kladných hodnot (ROA 0,11 % a ROE 7,55 %).

Podle ukazatele loan loss provisioning rate nejnižší hodnoty v roce 2009 vykazovala rakouská banka Valartis Bank v to ve výši 0,63 %, naopak nejvíce opravných položek bylo vytvořeno maďarskou MKB bankou, což mělo za následek dosažení nejvyšší hodnoty ukazatele v roce 2009 (2,4 %) v porovnání s ostatními bankami. Ukazatel loan to deposit se u většiny bank pohybuje v průměru kolem 70%, nejvyšší hodnoty (96% v roce 2008) dosáhla slovenská Volksbank.

5. Závěr

Bankovníctví představuje významnou součást hospodářství celého státu, neboť banky uchovávají a poskytují peněžní prostředky finančním i nefinančním subjektům. Proto je důležité znát finanční stabilitu komerčních bank. V této práci jsou vybrány z každé země střední Evropy dvě komerční banky, které jsou hodnoceny na základě finančních ukazatelů rentability, kvality aktiv a stability.

Cílem bakalářské práce je zhodnotit efektivnost bankovníctví ve střední Evropě za období 2007 – 2009 pomocí ukazatelů rentability, kvality aktiv a rentability.

Bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol, kdy první kapitolou je úvod a pátou kapitolou je závěr. V druhé kapitole jsou popsány bankovní sektory v zemích střední Evropy (v České republice, na Slovensku, v Rakousku a v Maďarsku). Bankovníctví je charakterizováno od konce 2. světové války do roku 2009. V této kapitole je popsán vývoj hospodářství v jednotlivých zemích a zákony, kterými se banky řídí.

Třetí kapitolu tvoří stručný popis vývoje a majetkové struktury vybraných bank střední Evropy, kterými jsou Komerční banka, ČSOB, Tatra Banka, Volksbank Slovensko, Valartis Bank, BAWAG Bank, Keresdekélni és Hitellbank a MKB Bank. Následně jsou popsány vlastnické vztahy bank a finanční ukazatelé.

Ve čtvrté kapitole jsou popsány jednotlivé vzorce, na základě kterých je provedeno hodnocení efektivnosti bank. Jedná se o ukazatele rentability (ROA, ROAA, ROE), kvality aktiv (Loan to deposit ratio, Loan loss provisioning rate) a ukazatele finanční stability (risk index a pravděpodobnost účetní insolvence). V závěru kapitoly jsou na základě ukazatele pravděpodobnosti účetní insolvence bankám přiděleny ratingové stupně a zhodnoceny ostatní ukazatele.

Na základě všech dosažených výsledků můžeme říci, že nejlepších výsledků u většiny vypočtených ukazatelů dosáhla Komerční banka, a.s. a na základě výsledku pravděpodobnosti účetní insolvence jsme bance přiřadili stupeň ratingu Aaa. Naopak nejhůře hodnocenou bankou je většinou rakouská BAWAG Bank AG, jejíž výsledné hodnoty rentability se pohybovaly ve sledovaném období ve velmi nízkých hodnotách a na základě výsledku pravděpodobnosti účetní insolvence jsme přiřadili bance ratingový stupeň Baa.

Seznam použité literatury:

Knižní publikace:

- [1] DLUHOŠOVÁ, D.; *Finanční řízení a rozhodování podniku*. 1. Vyd. Praha: ECOPRESS, s.r.o., 2006. 191 s. ISBN 80-86119-58-0
- [2] DVOŘÁK, P.; *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. Vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2005. 681s. ISBN 80-7201-515-X
- [3] HANNAN, T. H. a HANWECK, G. A.; *Bank Insolvency Risk and the Market for Large Certificates of Deposit*. 2. Vyd. American Economic Association, 1998. 203 s. ISBN 0-8447-7100-7
- [4] MEJSTŘÍK, M.; *Kultivace finančního trhu v České republice*. 1. Vyd. Praha: Karolinum, Univerzita Karlova Praha, 2005. 400s. ISBN 80-246-0980-0
- [5] POLOUČEK, S.; *České bankovníctví na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Ostrava: ETHICS, 1999. 208 s. ISBN 80-238-3982-9
- [6] PŮLPÁNOVÁ, S.; *Komerční bankovníctví v České republice*. 1. Vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2007. 338 s. ISBN 978-80-245-1180-1

Elektronické zdroje:

- [1] Bawag bank, [on-line]. 2010, [cit. 2010-25-3]. Dostupné z WWW: <http://www.bawag.at/bawag/home/nav.html>
- [2] BusinessInfo - oficiální portál pro podnikání a obchod. [on-line]. 2010, [cit. 2010-10-3] Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/slovensko-financni-a-danovy-sektor/5/1000797/>
- [3] Česká bankovní asociace, [on-line]. 2010, [cit. 2010-27-4]. Dostupné z WWW: <http://www.czech-ba.cz/bankovni-sektor/bankovni-sektor-zakladni-informace>
- [4] Česká národní banka, [on-line]. 2010, [cit. 2010-25-2]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>
- [5] Česká národní banka, *Výroční zpráva*. [on-line]. 2010, [cit. 2010-28-2]. Dostupná z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodarenivyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2008.pdf
- [6] Český statistický úřad, [on-line]. 2010, [cit. 2010-14-4]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/ode/tab/cp000.htm>

- [7] *Československá obchodní banka*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-16-3]. Dostupné z WWW: <http://www.csob.cz/cz/Stranky/default.aspx>
- [8] *Keresdekelmi és Hitellbank*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-28-2]. Dostupné z WWW: <https://www.kh.hu/publish/kh/hu/magan/start.html>
- [9] *Komerční banka*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-14-3]. Dostupné z WWW: <http://www.kb.cz/>
- [10] *Központi Statisztikai Hivata*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-15-4]. Dostupné z WWW: <http://www.socr.cz/images/prirucka/pdf/hu.pdf>
- [11] *Magyar Nemzeti Bank*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-13-2]. Dostupné z WWW: http://english.mnb.hu/Engine.aspx?page=mnben_1_jegybankrol&ContentID=2326
- [12] *MKB bank*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-10-3]. Dostupné z WWW: <http://www.mkb.hu/>
- [13] *Národná banka Slovenska*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-11-2]. Dostupné z WWW: <http://www.nbs.sk/sk/titulna-stranka>
- [14] *Österreichische national bank*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-28-2]. Dostupné z WWW: <http://www.oenb.at/>
- [15] *Slovenský štatistický úrad*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-14-4]. Dostupné z WWW: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=19>
- [16] *Statistik Austria*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-16-3]. Dostupné z WWW: http://www.statistik.at/web_de/presse/index.html
- [17] *Tatra Banka*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-18-3]. Dostupné z WWW: <http://www.tatrabanka.sk/cms/>
- [18] *Valartis bank*, [on-line]. 2010, [cit. 2010-18-4]. Dostupné z WWW: <http://www.valartis.at/>
- [19] *Volksbank Slovensko* [on-line]. 2010, [cit. 2010-18-3]. Dostupné z WWW: http://www.volksbank.sk/servlet/vbsk?MT=/Apps/WEB/main.nsf/vw_ByID/ID_167D3C1D97E803E5C12575080046AA6B&OpenDocument=Y&LANG=SK&NCH=Y

Seznam zkratek

CAP	Capital ratio
CPI	Index spotřebitelských cen
ČSOB	Československá obchodní banka
ČNB	Česká národní banka
ČS	Česká spořitelna
EAT	Zisk po zdanění
EBT	Zisk před zdaněním
EBIT	Zisk před úhradou úroků a zdanění
ECB	Evropská centrální banka
E(ROA)	Očekávaná rentabilita aktiv
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
K&H	Keresdekelmi és Hittelbank
KB	Komerční banka
MNB	Magyar Nemzeti Bank
N	Počet let
NBS	Národná banka Slovenska
ÖNB	Österreichische national bank
P(BV)	Účetní hodnota vlastního kapitálu
ROA	Rentabilita aktiv
ROAA	Rentabilita průměrných aktiv
ROE	Rentabilita vlastního kapitálu
RI	Risk index
σ ROA	Směrodatná odchylka rentability aktiv
SBČS	Státní banka Československá

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....

Lucie Mikešová

Bohuslavice 59

798 56 Bohuslavice

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Základní finanční údaje českých bank
- Příloha č. 2 Základní finanční údaje slovenských bank
- Příloha č. 3 Základní finanční údaje rakouských bank
- Příloha č. 4 Základní finanční údaje maďarských bank
- Příloha č. 5 Stupnice ratingového hodnocení

Přílohy

Příloha č. 1: Základní finanční údaje českých bank (v mil. EUR*)

Ukazatel	KB			ČSOB		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
EBT	551	625	521	533	14	764
Aktiva	25 454	26 886	26 732	35 593	31 711	33 037
EAT	431	509	426	418	42	514
VK	1 984	2 422	2 644	2 200	2 186	2 686
Opravné položky (VZZ)	62	112	211	57	84	213
Hrubé úvěry	12 099	14 464	14 871	16 093	16 095	15 634
Opravné položky (rozhaha)	382	478	570	290	271	426
Čisté úvěry	11 717	13 986	14 301	15 803	15 824	15 208
Depozita	20 778	21 329	21 223	21 613	21 219	22 044
ROA	2,16%	2,33%	2,28%	1,50%	0,05%	2,31%
ROE	22,16%	21,01%	16,14%	19,01%	1,92%	24,86%
ROAA	1,78%	1,94%	1,71%	1,31%	0,13%	2,06%
Loan to provisioning ratio	0,50%	0,75%	1,38%	0,34%	0,51%	1,32%
Loan to deposit ratio	56,45%	65,64%	67,47%	73,16%	74,62%	69,05%
E(ROA)	0,0229	0,0218	0,0219	0,0163	0,0125	0,0139
CAP	0,0765	0,0901	0,1155	0,0618	0,0689	0,0813
6ROA	0,0030	0,0013	0,0013	0,0010	0,0070	0,0083
Risk index	33,47	86,11	102,56	78,82	11,62	11,45
Pravděpodobnost insolvence	0,0446%	0,0067%	0,0048%	0,0080%	0,3702%	0,3812%

Zdroj: Účetní závěrky bank za roky 2007, 2008, 2009

*Přepočet dle kurzu k 31.12.2009, EUR/KČ = 25,162

Příloha č. 2: Základní finanční údaje slovenských bank (v mil. EUR.)

Ukazatel	Tatrabanka			Volksbank		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
EBT	147	165	121	14	15	8
Aktiva	8 433	10 551	9 013	1 285	1 530	1 411
EAT	115	131	94	9	9	7
VK	594	662	808	114	134	127
Opravné položky (VZZ)	18	43	52	3	4	10
Hrubé úvěry	4 660	5 763	5 484	876	977	993
Opravné položky (rozvaha)	18	26	47	20	20	26
Čisté úvěry	4 641	5 737	5 437	856	956	966
Depozita	6 193	7 455	6 716	986	1 001	1 183
ROA	1,75%	1,57%	1,35%	1,10%	1,03%	0,59%
ROE	19,35%	19,81%	11,74%	8,26%	7,31%	5,55%
ROAA	1,49%	1,38%	0,97%	0,77%	0,70%	0,48%
Loan to provisioning ratio	0,40%	0,75%	0,96%	0,39%	0,50%	1,04%
Loan to deposit ratio	74,95%	76,96%	80,96%	86,87%	95,57%	81,65%
E(ROA)	0,0172	0,0157	0,0160	0,0089	0,0095	0,0090
CAP	0,0705	0,0628	0,0897	0,0892	0,0877	0,0900
δROA	0,0010	0,0012	0,0019	0,0013	0,0012	0,0020
Risk index	90,12	67,94	55,49	73,37	79,69	50,70
Pravděpodobnost insolvence	0,0062%	0,0108%	0,0162%	0,0093%	0,0079%	0,0195%

Zdroj: Účetní závěrky banky za roky 2007, 2008, 2009

Příloha č. 3: Základní finanční údaje rakouských bank (v mil. EUR)

Ukazatel	Valartis Bank			Bawag Bank		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
EBT	643	684	498	-566	-614	45
Aktiva	26 652	31 321	29 465	44 847	41 578	41 225
EAT	608	654	461	-464	-714	173
VK	3 065	3 132	3 108	2 130	1 926	2 292
Opravné položky (VZZ)	79	94	122	358	281	236
Hrubé úvěry	19 786	20 499	19 310	20 023	20 697	21 066
Opravné položky (rozvaha)	468	535	381	3 719	3 048	3 667
Čisté úvěry	19 318	19 964	18 929	16 304	17 649	17 399
Depozita	23 793	23 151	22 650	22 080	22 585	22 674
ROA	2,41%	2,18%	1,69%	-1,26%	-1,48%	0,11%
ROE	19,84%	20,88%	14,83%	-21,78%	-37,07%	7,55%
ROAA	2,35%	2,26%	1,52%	-0,97%	-1,65%	0,42%
Loan to provisioning ratio	0,40%	0,46%	0,63%	1,79%	1,36%	1,12%
Loan to deposit ratio	81,19%	86,23%	83,57%	73,84%	78,14%	76,74%
E(ROA)	0,0227	0,0229	0,0220	-0,0023	-0,0068	-0,0065
CAP	0,1150	0,1000	0,1055	0,0475	0,0463	0,0556
6ROA	0,0020	0,0017	0,0032	0,0061	0,0069	0,0073
Risk index	69,62	70,99	40,29	5,76	4,54	7,81
Pravděpodobnost insolvence	0,0103%	0,0099%	0,0308%	1,5067%	2,4235%	0,8197%

Zdroj: výroční zprávy bank za roky 2007, 2008, 2009

Příloha č. 4: Základní finanční údaje maďarských bank (v mil. EUR*)

Ukazatel	K&H			MKB		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
EBT	184	154	50	77	31	29
Aktiva	8 969	11 787	11 873	9 129	10 686	11 317
EAT	135	96	32	62	25	25
VK	767	716	751	792	787	908
Opravné položky (VZZ)	81	62	74	92	153	213
Hrubé úvěry	5 725	6 504	6 869	7 058	8 491	8 446
Opravné položky (rozvaha)	9	13	15	146	199	1 380
Čisté úvěry	5 716	6 491	6 854	6 912	8 292	7 066
Depozita	7 272	9 854	9 865	4 619	4 695	4 731
ROA	2,06%	1,31%	0,42%	0,85%	0,29%	0,19%
ROE	17,64%	13,43%	4,30%	7,88%	3,37%	1,00%
ROAA	1,62%	0,93%	0,27%	0,76%	0,27%	0,08%
Loan to provisioning ratio	1,35%	0,91%	1,03%	1,24%	1,72%	2,40%
Loan to deposit ratio	78,62%	65,88%	69,48%	43,27%	57,02%	49,30%
E(ROA)	0,0134	0,0133	0,0113	0,0110	0,0087	0,0063
CAP	0,0856	0,0608	0,0633	0,0868	0,0737	0,0811
6ROA	0,0048	0,0048	0,0062	0,0014	0,0036	0,0040
Risk index	20,73	15,52	11,93	67,66	22,73	21,61
Pravděpodobnost insolvence	0,1163%	0,2076%	0,3515%	0,0109%	0,0967%	0,1070%

Zdroj: Výroční zprávy bank za roky 2007, 2008, 2009

* Přepočteno dle kurzu k 31. 12. 2009, EUR/HUF = 256,613

Příloha č. 5: Stupně ratingu

Hodnotící stupně	Pravděpodobnost defaultu
Aaa	0,000
Aa	0,016
A	0,024
Baa	0,163
Ba	1,084
B	4,165
Caa	13,122
Ca-C	30,033

Zdroj: Moody's